

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 109 / SEPTEMBRIE 2020

109

Învățământul online – necesitate sau provocare la progres

| **MIHAELA-MARIA DEACONESCU**

Managementul activităților logopedice online

| **CORINA NICOLETA BUTA**

Studiu privind comunicarea mentor-practicant

| **ANDREEA-OANA ANDRUȘCĂ**

Stimularea creativității copiilor prin joc

| **LUIZE-LAVINIA NISTOR**

Dezvoltarea creativității tehnologice a școlarului mic

| **FLORENTINA VÂRTOSU-TOMA**

Rolul familiei și al școlii în educația moral-religioasă a copilului

| **CLAUDIA STOICA**

Utilizarea metodei Controversei Academice Structurate (SAC) în lecțiile de fizică

| **CARMEN ANTONESCU**

Matematica, parte integrantă a vieții de zi cu zi

| **CORINA-EMILIA NEDELCU**

Stimularea inteligențelor multiple prin joc și mișcare

| **GEORGIANA NIȚU-SANDULOVICI**

Copiii și bunele maniere

| **MARIANA BORZEI**

Modalități de realizare a educației socio-emoționale în practica didactică din grădiniță

| **ROMINA-CAMELIA MĂRCUȘ-STROIA**

Blocaje emoționale

| **DANIELA-EUGENIA VODIȚĂ**

Editor: Institutul pentru Educație

Online: www.iteach.ro/experientedidactice

Partener: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:

iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X

ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **Institutul pentru Educație**

www.iEdu.ro | 0722.458.000

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54

București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

Doru ȘTEFĂNESCU (fundația Institutul pentru Educație)

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

dr. Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra ARAMĂ (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experientedidactice

Învățământul online – necesitate sau provocare la progres

De **Mihaela-Maria Deaconescu**

Am pășit cu sfială pe un teritoriu nou, am apelat la tehnici și strategii cu care înainte doar cochetam. Tot ceea ce părea de nerealizat s-a realizat. Sarcinile de lucru, fișele, teme, toate erau trimise online, urmând a fi citite, corectate, notate, retrimise. Un proces laborios, care necesită răbdare, voință, puțință de a fi conectat și prezent... mult timp... în viața elevilor noștri. Însă acest tip de învățământ nu poate suplini învățământul clasic, în sala de curs, în bancă, având acces la tablă și notițe. Am simțit lipsa elevilor și a cadrelor didactice din punct de vedere fizic, emoțional și sufleteșc. Elevii, dar și dascălii, au nevoie să se vadă, să își zâmbească, să se corecteze, să se încurajeze reciproc. O simplă privire, un zâmbet, un banal gest fac ca actul educațional să capete sens, să depășească pragul de informație. Educația formală, informală și nonformală întregeste portretul tânărului, îl ajută să își identifice nevoile, să găsească metode de a se integra cu succes în societate.

„Menirea firească a școlii nu e să dea învățătută, ci să deștepte cultivând destoinicirile intelectuale în inima copilului, trebuința de a învăța toată viața.” (Ioan Slavici)

Dată fiind situația pandemică, elevii și profesorii și-au canalizat atenția, forțele și energia spre varianta online. Bună sau rea, școala online ne ține până la urmă conectați la materie. În unele săli de clasă din România sunt mulți elevi. Prin urmare, este foarte dificil ca toți să aibă șansa să participe activ la oră. Mai mult, se creează o atmosferă destul de agitată, mai ales în pauze. Pentru unii elevi e un adevărat consum de energie să petreci șase ore într-o încăpere cu alte persoane cu care ești nevoit să socializezi. Școala online aduce cu sine un avantaj din acest punct de vedere. Astfel, îți poți scrie și învăța lecțiile urcate de profesori pe diverse platforme în liniștea și confortul casei tale.

Am accesat platforme de e-learning care au permis continuarea procesului instructiv-educativ. Astfel, orele sau cursurile s-au derulat fie sub forma conferințelor audio-video sau a întâlnirilor de tip Meet în timp real sau înregistrate.

Școala este cea care îl determină pe elev „să învețe să învețe”, să realizeze că oamenii sunt ființe sociale care se dezvoltă, „înfloresc” în mijlocul semenilor săi. Profesorul, ca și părintele, educă și atunci când nu vorbește, deoarece transmite enorm de multe informații nonverbal.

Or, școala online limitează această interacțiune a persoanelor, facem schimb de informații și de idei, ascunzându-ne în spatele unor semne și *emoticoane*.

Există diverse instrumente online și offline care pot fi utilizate pentru a conecta educatorii și elevii atunci când aceștia se află în locuri diferite. Este necesar a accesa informații și platforme care nu sunt disponibile în mod obișnuit la domiciliu sau în instituția de învățământ. Societatea civilă trebuie să sprijine dezvoltarea profesională continuă a educatorilor într-un mod flexibil. Pentru a contribui la asigurarea continuității în activitățile de educație și formare, pot fi accesate online diverse materiale didactice, iar

elevii primesc îndrumare pentru a descoperi/lectura materiale din biblioteci digitale sau virtuale, resurse educaționale deschise disponibile pe diferite platforme educaționale.

Elevii școlii noastre au beneficiat de platforma Google Classroom și programul școlar nu a suferit modificări, conexiunea dintre cadrele didactice și elevi menținându-se.

Folosirea acestor platforme online de educație oferă o serie de beneficii și avantaje elevilor spre mulțumirea părinților. Folosirea platformelor online de educație este o metodă bună pentru copiii isteți ce sunt puternic motivați, ele venind în completarea activităților didactice din sistemul de învățământ. Discuții libere, chestionare, teme și fișe de lucru, dar și materiale suport s-au trimis și ulterior, s-au stocat în Google Drive. Beneficiile platformei sunt numeroase, elevii putând relua materialele, putând iniția discuții publice sau private cu cadrul didactic, având posibilitatea îmbunătățirii și diversificării comunicării educaționale.

Un rol fundamental al educației se referă la dezvoltarea personală. Fiecare individ trebuie să aibă posibilitatea de a se dezvolta potrivit potențialului propriu, astfel încât să poată asigura independența și prosperitatea lui, a familiei pe care eventual decide să și-o întemeieze și a grupurilor din care decide să facă parte. Dezvoltarea personală continuă prin învățare pe tot parcursul vieții este esențială în societatea contemporană. Cu ocazia educației la distanță din această perioadă, elevii au avut libertatea de a-și organiza singuri programul de studiu, iar acest lucru i-a determinat pe mulți să-și rezolve sarcinile mai eficient și cu mai mult drag.

Școala online îți dă prilejul să explorezi noi moduri de învățare. Metodologia clasică, predare – învățare – verificare, poate fi înlocuită cu mijloace mai atractive. În acest răstimp elevii, dar și educatorii au găsit numeroase videoclipuri cu lecții predate diferit față de cum eram obișnuiți. Subiectele predate la școală puteau fi privite dintr-o altă perspectivă, iar acest aspect nu este de neglijat.

În contextul pandemiei globale, învățământul online pare singura posibilitate responsabilă, iar țara noastră trebuie să-și accelereze investițiile în digitalizarea educației, însă o îmbinare a învățământului clasic cu cel online reprezintă abordarea ideală pentru dezvoltarea optimă a copiilor noștri.

Managementul activităților logopedice online

De **Corina Nicoleta Buta**

Starea de urgență în perioada pandemiei COVID-19 a determinat un „experiment social” în domeniul educației. Învățarea a continuat dincolo de școală, cu instrumente online accesibile tuturor sau nu, însă cu multă determinare din partea cadrelor didactice de a-și înnoi metodele și de a ajunge cu orice preț să își continue misiunea profesiei. Tot acest context a însemnat mai mult timp de pregătire și un efort mult mai mare de coordonare pentru profesori. Ca profesor logoped, misiunea de a comunica direct cu elevii și preșcolarii aflați în terapie a devenit mult mai dificilă decât la un profesor de altă disciplină, deoarece în paralel trebuia păstrată confidențialitatea fiecăruia, și prin urmare nu puteam să ne organizăm activitatea cu un număr mare de elevi cum se putea organiza orice clasă de elevi. Deci am comunicat individual, pe Whatsapp, Messenger, în orarul prestabilit cu părinții acestora, a

căror prezență ne-a fost indispensabilă.

Pe fundalul pandemiei de coronavirus, care a împins multe state să închidă școlile pe o perioadă care s-a extins pe parcursul mai multor săptămâni, în cazul nostru fiind 3 luni, și profesorii din România au fost provocați, în perioada 11 martie-12 iunie 2020, să se adapteze rapid, să descopere pe cont propriu platforme educaționale digitale, și să își continue activitatea cu elevii online, prin metodele și mijloacele de comunicare descoperite, sau în cel mai fericit caz pe platforma decisă la nivelul școlii.

A fost foarte important ca părintele sau tutorele să pregătească elevul pentru acest program și să sprijine profesorul logoped în organizarea activităților și a exercițiilor suplimentare de efectuat acasă. Părinții ne-au fost de un real sprijin în această perioadă.

Prin aceste canale am distribuit și material logopedic specific fiecărei tulburări de limbaj, material distribuit la începutul perioadei educatoarelor/învățătoarelor pentru a-l distribui pe grupurile grupelor/claselor, iar apoi direct părinților.

Principalele materiale distribuite logopaților au fost create personal, iar toate resursele digitale create de către cei 30 de logopezi din cadrul Centrului Logopedic Interșcolar Cluj au fost adunate în Biblioteca digitală a CJRAE Cluj și publicate pe site-ul instituției. (cjraecluj.ro/carticica-curcubeu/). Am utilizat și resurse și lecții preluate de pe platformele gratuite pentru învățământul preșcolar și primar – Twinkl România, Timlogo, Digitaliada, Îndreptar digital etc.

Ce ne-a lipsit acasă?

Iată câteva dintre situațiile/contextele din clasă care nu au putut fi reproduse acasă:

1. La școală exista o rutină fixă a zilei, o rutină instituțională: copiii descoperă o cadență de lucru, un amestec între libertăți și constrângeri, în ritmul cărora se aliniază, copiind comportamente de grup. Acasă este greu să transformi tot mediul de viață în regim organizat, planificat, repetabil și monitorizat de o autoritate, alta decât cea intimă, parentală; copiii au nevoie inclusiv de asta: de o figură autoritară externă familiei. (autoritate – nu în sens de „severitate”).

2. Fiecare are la școală un rol în grup, o relevanță personală câștigată din oglindirea în ochii celorlalți. În clasă, în pauze – copiii învață mult din punct de vedere socio-emoțional. Își exersează puterea limbajului verbal și nonverbal, instrumentele tranzacționale, puterea. Și acasă o fac, dar de la 5 ani încolo, familia nu poate înlocui anturajul copiilor de aceeași vârstă.

3. Ethosul școlii: spațiul clasei, așezarea în bănci, instrumentele de lucru – toate funcționează ca obiectele unui ritual menit să declanșeze dispoziția de lucru altfel decât cea de acasă – unde de multă vreme creierul știe să se autoșeteeze pe cunoaștere autodirijată, spontană, informală. Copiii nu știu încă să amestece un spațiu destinat altei stări cu un mod de operare format altundeva. Nu pot încă să facă toți, cu ușurință, tranziția.

4. Raportul emoțional copil-părinte, copil-profesor este diferit. De la părinți, copilul așteaptă validare necondiționată, în timp ce de la profesor, copilul acceptă să fie judecat, măsurat și evaluat.

Fiecare dintre factorii de mai sus nu pot fi reproduse acasă. De aceea vă este mai dificil. De aceea mulți copii par să nu aibă motivații. De aceea școlile sunt încă instituții.

Învățarea de acasă e la fel de importantă și poate chiar mai consistentă decât cea de la școală.

A aduce școala în casă a fost un experiment bun și revelator. Oricât ni s-a părut de greu, poate chiar imposibil în primele zile, toți au reuși să se mobilizeze și să comunice pentru a sprijini subiectul destinat educației: elevul.

Poate mai mult ca niciodată echipa părinte-dascăl-elev a funcționat, mai bine ca în orice context educațional desfășurat până acum. Acesta e marele câștig al tuturor.

Concluzia mea în urma acestei experiențe educaționale este că „Împreună reușim să depășim orice bariere!”.

Studiu privind comunicarea mentor-practicant

De **Andreea-Oana Andrușcă**

Studiul de față are în vedere ilustrarea modului în care comunicarea dintre profesorul-mentor și profesorul-practicant reprezintă temelia pe care trebuie să se construiască orice demers al perfecționării didactice a celui care debutează în învățământ. De aceea, evoluția în cariera didactică este condiționată, cel puțin la începuturile ei, de construirea unui riguros plan de acțiune pentru dezvoltarea asertivității, plan ale cărui baze pot fi creionate cu ajutorul unui mentor, în cazul căruia experiența pedagogică devine o axă definitorie a valorii profesionale. Mai mult, este necesar ca acest concept esențial, al asertivității, să fie completat de o serie de abilități sociale necesare atât în reușita personală, cât și în cea profesională.

Lumea contemporană, cea care ne găzduiește și pe noi și care se străduiește să se ridice din ce în ce în ce mai sus, este imaginea unei abstractizări a tot ceea ce este personal, unic, esențialmente profund uman și ființial, împingând lucrurile și sentimentele în direcția unui vertij conceptual, de cele mai multe ori valabil în teorie, dar imposibil de pus în corespondență cu praxisul cotidian. Traiul în era internetului, a vitezei, a informației enorme și nefiltrate poate fi, de cele mai multe ori, obositor și deconcertant. Consider că cea mai mare dramă și cel mai dureros paradox pe care omenirea le trăiește în zilele acestea de cumpănă morală, socială, religioasă, politică și chiar personală se traduc prin lipsa comunicării adevărate și eficiente, în ciuda tuturor înlesnirilor de natură tehnică și tehnologică pe care le are la dispoziție și pe care le îmbunătățește în mod constant. Atunci când mediul online favorizează dezvoltarea unui negativism în relație atât cu propria persoană (și ne referim aici la tendința de a minimiza reușitele personale prin efectuarea unei comparații cu reușitele altor persoane), cât și cu alteritatea (prin înlesnirea instalării unei stări de tristețe, uneori inexplicabilă, dar cu profunde înrâuriri de natură psihologică, în urma unei analize de cele mai multe ori superficiale a vieții personale și profesionale a celor care îți alcătuiesc anturajul), este foarte greu pentru individ să se detașeze și să privească lucrurile într-o manieră obiectivă, nepărtinitoare, identificând punctele forte și pe cele slabe din pregătirea profesională sau din viața personală, astfel încât să procedeze la aplicarea acelor principii sau schimbări care au menirea de a repara sau optimiza ceea ce este simțit a fi imperfect. Într-o societate în care duplicitatea și setea de a fi primul, în orice condiții, oricât de morale sau imorale ar fi ele,

actul comunicării adevărate are cel mai mult de suferit și se transformă în unul dintre cele mai arzătoare deziderate ale oamenilor verticali atât din punct de vedere personal, profund uman, cât și din punct de vedere profesional.

Cele două teme propuse spre a fi discutate la secțiunea comunicării dintre mentor și practicant sunt interdependente și complementare, astfel încât tratarea lor separată ar aduce un minus comprehensiunii exhaustive a acestui subiect delicat. De asemenea, pentru o mai eficientă abordare a temelor, considerăm necesară o definire a termenilor cheie propuși: substantivele „comunicare”, „asertivitate” și adjectivul „social”. Conceptul de asertivitate se dovedește a fi unul cu profunde implicații de ordin ontologic, întrucât face referire directă la modul în care ființa se percepe pe sine atât în raport cu sinele, cât și în raport cu alteritatea. Calitatea unei persoane de a fi asertivă se traduce în raport cu încrederea în sine, în forțele proprii (mai mult de natură intelectuală decât de natură fizică) și se manifestă în special atunci când este plasată în perspectiva relaționării cu ceilalți. Această relaționare este subsumată conceptului pe care îl avem în vedere atunci când comportamentul denotă o lipsă de anxietate atunci când vine vorba de susținerea ideilor proprii, fără ca această atitudine să echivaleze cu îngâmfarea sau infatuarea în ochii celorlalți. De cele mai multe ori, o persoană asertivă este carismatică și îndeplinește toate calitățile pentru a fi un bun lider, având posibilitatea de a influența modul de gândire al celor cu care vine în contact. O astfel de persoană se va simți confortabil în toate mediile sociale, întrucât dispoziția sa afectivă și cognitivă nu depinde de factori exteriori, găsindu-și resorturile de funcționare în individualitatea proprie, a cărei manifestare plină devine punct de atracție și admirație pentru cei din jur. Respectul, politețea și demnitatea sunt alte calități asociabile asertivității, un soi de sateliți ai conceptului de bază, contribuind la formarea imaginii sociale a individului. O ființă asertivă știe cum să spună „nu” fără să lezeze orgoliul celui care emite o anumită cerere, întrucât își cunoaște foarte bine resursele de care dispune (temporale, afective, materiale, etc.) și știe să își măsoare foarte bine disponibilitatea de a (se) investi în anumite proiecte. Una dintre calitățile esențiale ale individului asertiv este aceea de a stăpâni extraordinar de bine arta conversației, fiind un as al comunicării în toate cele trei forme ale ei (verbală, nonverbală și paraverbală), dar și un bun negociator.

În ceea ce privește definirea conceptului „social”, privit în lumina celor expuse mai sus, lucrurile devin oarecum mai simple, întrucât o persoană asertivă este esențialmente și o persoană socială, dar fără a face din această din urmă ipostază un absolut cotidian. O persoană asertivă se încadrează la limita dintre social și societal, distincția dintre cele două concepte căpătând semnificație atunci când se ia în considerare contextul contemporan al relaționării interumane. Deși aproape identice ca formă și chiar ca fond, termenul „social” este legat mai mult de individ, în timp ce geamănului său, „societal”, tinde să îi fie acordată o tentă abstractă sau generică, asociată mai mult cu o serie de cutume decât cu indivizii inventatori ai acestora. Ceea ce atât literatura de specialitate, cât și praxisul de zi cu zi demonstrează în mod constant este faptul că reușita profesională și personală este strâns legată de abilitățile de natură socială pe care ființa fie le posedă, fie conștientizează că trebuie să și le dezvolte. În cazul profesorilor, consider că asertivitatea și reușita socială sunt interdependente, prima condiționând-o pe a doua. Cu toate acestea, mulți dintre aceștia sunt conștienți de faptul că, într-un

colectiv numeros și divers, cum este cel dintr-o cancelarie, este foarte dificil să manifesti un spirit asertiv fără a fi înțeles eronat de către cel puțin o parte din colegii de breaslă. Pentru profesorii debutanți poate fi uneori extrem de solicitant și de stresant să manifeste un spirit asertiv în relația cu membrii adulți ai comunității școlare, astfel încât acesta să fie perceput drept ceea ce este și nu ca dovadă de lipsă de educație sau de dorința de a se impune cu orice preț. Pentru persoanele introvertite sau doar timide, lucrurile sunt și mai complicate, deoarece atitudinea lor de cele mai multe ori retrasă poate fi greșit înțeleasă ca o formă de superioritate manifestată fațăș. În cazul în care o astfel de persoană își exprimă punctul de vedere, reacția celorlalți nu este tocmai pozitivă, întrucât atenția este îndreptată mai mult asupra actului propriu-zis al comunicării decât asupra conținutului comunicat.

Consider că pentru a depăși emoțiile inerente oricărei situații în care este cerută relaționarea socială, cel puțin în cazul persoanelor introvertite, este necesară o discuție sinceră cu sinele, astfel încât persoana în cauză să identifice acele elemente/ situații/ atitudini care o incomodează din punct de vedere al afișării sociale pentru a proceda în direcția găsirii unor soluții viabile de depășire a acestor obstacole care pot îngreuna reușita personală și socială. Bineînțeles că procesul este unul anevoios, întrucât persoana în cauză trebuie să fie extrem de obiectivă și de sinceră cu sine însăși, astfel încât să identifice în cazul propriei persoane minusurile care o fac să stagneze din punct de vedere social. Cu toate acestea, este în natura omului să socializeze, existând numeroase metode pe care le poate studia și apoi aplica în vederea îmbunătățirilor performanțelor de comunicare interumană. Pentru ca reușita unui astfel de demers să fie asigurată, este nevoie bineînțeles și de aportul comunității, aport de ordin afectiv, care s-ar putea traduce prin îngăduință, acceptare, înțelegere, toleranță, încercarea de a se scutura de prejudecăți. Nu trebuie neglijate nici acele cazuri clinice care sunt grăitoare pentru transformarea acestei stări într-o condiție medicală. Sindromul Asperger, condiție de spectru autist, este cel mai grăitor în cazul adulților care întâmpină serioase probleme de integrare socială, în ciuda unui coeficient de inteligență normal sau chiar mai ridicat decât media. Persoanele afectate de acest sindrom sunt captivii unor ritualuri zilnice, ai unor acțiuni repetitive, fiind nevoie de consiliere pentru a-și putea controla emoțiile sau comportamentul. Încheind paranteza și revenind la discuția despre modul în care abilitățile sociale sunt parte a mecanismului ce asigură reușita personală și profesională, trebuie menționată și ideea conform căreia orice tip de succes de ordin social – rezultat al unui comportament de tip asertiv – are la bază conceptul de respect reciproc. Astfel, atât în relația cu profesorii colegi, cât și în cea cu profesorul stagiar, profesorul care aspiră la statutul de mentor trebuie să fie conștient de importanța respectului și a demnității de gândire și de acțiune care, la modul ideal, ar trebui să se manifeste de ambele părți ale acestui binom.

O idee extraordinară cu care rezonез apartine lui Jeremy E. Sherman, și se referă la o problemă stringentă de care se lovește omul contemporan, aceea a armonizării deciziilor cu acțiunile ulterioare. Autorul spune că există două tipuri de atitudine: atitudinea corectă necesară luării unei decizii și atitudinea potrivită după luarea deciziei. Luând o decizie, omul social neagă una dintre cele două căi de acțiune posibile și încearcă să persuadeze și comunitatea în care este membru activ în direcția sprijinirii deciziei luate. Dacă întreprinde acest demers cu

demnitate, respect, calm și argumente raționale, în viabilitatea și veridicitatea cărora crede cu adevărat, atunci întrunește toate premisele unui comportament asertiv, cu efecte directe de natură socială echivalente cu succesul. Experiența proprie m-a învățat că un comportament asertiv nu înseamnă încăpățănarea de a susține o opinie și după ce aceasta nu se mai pliază pe convingerile personale doar din considerentul de a nu recunoaște că ai greșit.

Dimpotrivă, a fi conștient de faptul că orice individ este supus greșelii și, mai mult, a recunoaște acest lucru în raport cu sinele echivalează cu o demonstrație a demnității umane. Atunci când un profesor nu cunoaște răspunsul unei întrebări adresate fie de un elev, fie de un coleg (stagiar sau nu), demnitatea atitudinală și etica profesională îl fac să se documenteze și să ofere o soluție corectă abia după momentul crucial al cercetării. A nu recunoaște greșeala sau faptul că nu deține răspunsuri la orice întrebare îi știrbesc profesorului din veridicitate, întrucât néștiința și infatuarea profesională fără baze solide în cercetare sunt ușor recunoscutibile și blamate de către cei din jur.

Nu există persoană care să poată spune că deține secretul excelenței și al succesului total în domeniul social, cu atât mai puțin profesorii, care se lovesc zi de zi, an de an, generație de generație cu tipologii umane dintre cele mai diverse, a căror abordare și înțelegere presupune deținerea unei mari capacități de adaptabilitate. Astfel, consider că atât eu, cât și colegii profesori trebuie să fim conștienți de faptul că unul dintre principalele obiective pe care este necesar să le atingem în meseria pe care o practicăm este acela al maleabilității modului de a aborda ființa umană, luând în considerare o pleiadă de contexte sociale a căror diversitate vorbește, în genere, despre lumea la scară largă. Disponibilitatea unei persoane de a-și plia convingerile și atitudinea pe care o are față de aceste convingeri personale pe modul în care este construită comunitatea socială în care activează, fără ca acest lucru să însemne o renunțare la demnitatea profesională sau personală, este un semn de inteligență și de diplomatie. Chiar dacă iese oarecum din paradigma conceptului de asertivitate, această calitate este grăitoare pentru un comportament de tip asertiv, întrucât este simbol al faptului că individul este conștient de dreptul celorlalți de a avea o opinie proprie, respectând astfel și demnitatea celui alt.

O atitudine de tip asertiv este echivalentă cu un activism atitudinal, cu o voluntaritate a cogniției, opunându-se conceptului de pasivitate atitudinală care, în aproape orice context social, devine egală fie cu nepăsarea, fie cu slăbiciunea, oferind celorlalți oportunitatea de a profita de cel care se ipostiază ca membru pasiv, tăcut al comunității. Așa cum am menționat anterior în lucrare, timiditatea poate fi foarte ușor confundată cu aroganța sau cu pasivitatea. În ambele cazuri, persoana în cauză are de suferit din perspectiva integrării sociale, din cauză că nu posedă acele arme necesare susținerii propriilor convingeri, păreri, idei etc. Pentru un astfel de profesor, impunerea atât în fața elevilor, cât (mai ales) în fața colegilor va fi foarte dificilă, acumulând stări de frustrare și tensiune care inevitabil, la un moment dat, vor ieși la suprafață într-un mod agresiv, dar eliberator. Odată cu frustrarea, acest tip de persoană/profesor acumulează și cantități enorme de stres, sentimente de victimizare și alte stări negative care pot afecta chiar și capacitatea de muncă. De cealaltă parte a comportamentului asertiv se află comportamentul agresiv, cele două nefiind compatibile. Dacă individul asertiv folosește

diplomația, tactul și siguranța pentru a-și impune viziunea, individul agresiv folosește violența verbală și chiar o atitudine agresivă la nivel fizic (bruscări), care tinde să îi umilească pe interlocutori în cazul în care aceștia nu împărtășesc viziunea celui dintâi. Cred cu tărie că asertivitatea se poate învăța și că acest lucru este o chestiune de voință, astfel încât beneficiile acestui tip de atitudine și comportament să se răsfrângă asupra vieții sociale personale și profesionale. Nu este de ajuns să fii asertiv în mediul profesional, iar în mediul familial să cedezi extrem de ușor în fața opiniilor sau cerințelor copiilor, spre exemplu. Consider că această calitate trebuie să izvorască, în primul rând, din educația pe care copilul o primește acasă, de la părinți. Dacă aceștia din urmă nu practică asertivitatea în relațiile cu cei dintâi, atunci este foarte posibil ca autoritatea lor să scadă, ajungându-se la cazuri în care lipsa obedienței copilului față de părinte generează adevărate drame.

Așa cum am menționat deja, asertivitatea se poate învăța, fie pe cont propriu, fie apelând la serviciile celor care sunt în măsură să „o predea”. Beneficiile pe care le aduce cu sine sunt majore și au impact extrem de puternic, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung în viața celui care hotărăște că are nevoie ea. Printre cele mai importante se numără câștigarea încrederii în sine, îmbunătățirea imaginii personale atât în raport cu sinele, cât și cu alteritatea, creșterea stimei de sine, o mai bună cunoaștere a emoțiilor, având astfel capacitatea de a prezice anumite comportamente și de a le corecta, îmbunătățirea aptitudinilor subsumate sferei comunicării, câștigarea respectului celorlalți datorită siguranței afișate, capacitatea de a evita sau de a media conflicte. De cele mai multe ori însă ființei umane îi este frică de schimbare, alegând să persiste în mediocritate și în nemulțumire în ceea ce privește performanțele sociale.

Schimbarea presupune, în primul rând, efort și voință, determinare și perseverență. Nu este o muncă de echipă, ci o luptă personală. Din acest motiv, persoana în cauză trebuie să își aleagă bătăliile foarte bine și să învețe cum să refuze acele proiecte care nu corespund standardelor de la momentul respectiv. Cu toate acestea, nu trebuie să cadă în capcana reiterării lui „nu” cu orice ocazie, pentru că printre proiectele refuzate s-ar putea afla unul care să schimbe în bine mersul profesional. Atunci când se angajează într-un act de comunicare, trebuie să insiste asupra sinelui, nu asupra celui alt. Pentru a evita judecățile de valoare uneori gratuite, este mai bine ca cel care încearcă să devină un individ convingător din punct de vedere social sau profesional să pună accentul pe identitate („eu cred”, „sunt de părere că”, „nu sunt de acord cu”), nu pe alteritate („ai greșit”, „nu ai dreptate”). În acest mod, spiritul său asertiv nu va fi confundat cu unul agresiv, mai ales dacă se ia și în considerare atenția deosebită acordată limbajului trupului care, uneori, poate fi mult mai grăitor decât vorbele. În limbaj popular este cunoscută expresia „a vorbi cu mâinile”, expresie care amendează, în esență, gesticularea în exces. Astfel, individul trebuie să se pună în valoare prin intermediul logosului, nu al mișcărilor corporale excesive, al expresiilor faciale care denotă toate stările emoționale ce îl încearcă la momentul respectiv sau al evitării contactului vizual.

Prin urmare, abilitățile sociale nu sunt un dat aprioric al ființei umane, ci sunt elemente care se învață. Pentru a deveni o persoană asertivă este nevoie de foarte mult autocontrol și de o foarte bună cunoaștere a naturii umane, astfel încât schimbul de informație și de energie realizabil în cadrul binomului

identitate-alteritate să fie unul benefic pentru ambele extreme.

Bibliografie

Jeremy E. Sherman Ph.D., "With Two Sides to Everything It's Dangerous to Ignore One", psychologytoday.com, articol accesat în data de 4 aprilie 2017.

Stimularea creativității copiilor prin joc

De **Luize-Lavinia Nistor**

Învățarea prin joc este fundamentală la vârsta preșcolarității. Acum, pe primul loc este jocul, învățarea ocupând locul secund. Odată cu intrarea la școală, învățarea trece pe primul loc și este urmată de muncă. Așadar, jocul este principala cale de dezvoltare, de cunoaștere a realității, de interrelaționare și este prima formă de învățare, facilitând și trecerea spre învățarea din mediul școlar. În grădiniță, preșcolarul este încurajat să se joace, la baza organizării procesului instructiv-educativ desfășurat în învățământul preșcolar stând respectarea acestei nevoi naturale de joc a copilului și valorificarea funcțiilor acestuia.

„Omul nu este întreg decât atunci când se joacă”, spunea Schiller, iar pentru un copil sănătos jocul este tot atât de necesar dezvoltării lui multilaterale ca lumina soarelui.

Din vremuri imemorabile, jocul a însoțit, de-a lungul evoluției sale, ființa umană. Rolul său propulsor în procesul obiectiv al dezvoltării omului, dar și al umanității în ansamblul ei, i-a conferit caracter universal. Ponderea cea mai mare, ca timp și importanță, o are jocul la vârsta copilăriei, aflându-se într-o anume consonanță cu însăși natura copilului. Până a deveni obiect al cercetărilor științifice, jocul a fost folosit, din timpuri foarte vechi, ca unul dintre principalele mijloace de educare a copilului. S-a evidențiat caracterul formativ-informativ-recreativ al jocului, prin influența pe care o are asupra dezvoltării copilului. Este recunoscut locul său în sistemul general al muncii educative, alături de alte metode. Prin joc se socializează, se experimentează, se dezvoltă personalitatea, imaginația, originalitatea, creativitatea sau se consolidează atitudini comportamentale pozitive: încrederea în forțele proprii, solidaritate în grup, spirit de echipă, de competiție, toleranță.

Învățarea prin joc este fundamentală la vârsta preșcolarității. Acum, pe primul loc este jocul, învățarea ocupând locul secund. Odată cu intrarea la școală, învățarea trece pe primul loc și este urmată de muncă. Așadar, jocul este principala cale de dezvoltare, de cunoaștere a realității, de interrelaționare și este prima formă de învățare, facilitând și trecerea spre învățarea din mediul școlar.

În grădiniță, preșcolarul este încurajat să se joace, la baza organizării procesului instructiv-educativ desfășurat în învățământul preșcolar stând respectarea acestei nevoi naturale de joc a copilului și valorificarea funcțiilor acestuia.

Pentru copil, jocul este distracție, este învățătură, este muncă, mijloc prin care se educă, mijloc eficient de cunoaștere a lumii înconjurătoare, a înțelegerii matematicii, a educării limbajului, a cunoașterii mediului înconjurător, a dezvoltării estetice, creative și fizice.

Jocul este mișcare, explorare, comunicare, socializare, observație

și imitație, exercițiu, disciplinare, învățare și, mai ales plăcere. Esența jocului este reflectarea și transformarea, pe plan imaginar a realității înconjurătoare. Jocul nu este numai o simplă distracție, ci, prin joc, copilul descoperă și lumea și viața, într-un mod accesibil și atractiv, o cercetează, o prelucrează și o transformă în învățare, în experiență personală.

Jocul trebuie apreciat ca bază a conceperii întregii activități instructive, căci fără joc toate eforturile depuse sunt zadarnice, formale și deci, lipsite de o reală finalitate. Privit prin această prismă, în procesul de învățământ jocul este conceput ca un mijloc de instruire și educare a copiilor, ca procedeul didactic de realizare optimă a sarcinilor concrete pe care le prefigurează programa preșcolară, ca formă de organizare a activității de cunoaștere și de dezvoltare a capacităților psiho-fizice pe toate planurile.

În ceea ce privește aspectul formativ al jocurilor asupra dezvoltării psihice a copilului, vizând dezvoltarea intelectuală a acestora pe de o parte, iar pe de altă parte, dezvoltarea morală, estetică și fizică a copiilor se diferențiază:

- jocuri de creație sau jocuri simbolice;
- jocuri de mișcare;
- jocuri didactice;

Jocul, ca mijloc de instruire și educare este conceput în literatura pedagogică și sub numele de joc didactic. Ca metodă, procedeul și mijloc de formare și dezvoltare a personalității preșcolarului, în grădiniță jocul se găsește cu preponderență în programul zilnic, facilitând și o mare parte din învățarea didactică. Jocurile, în special cele didactice, îmbină finalitățile educative cu bucuria copiilor. Jocul didactic, datorită structurii lui deosebite reușește mai bine decât oricare gen de activitate din grădiniță, să îmbine elementele instructive cu cele educative și distractive. În grădinițele de copii, jocurile didactice au multiple modalități de folosire :

- jocul didactic ca activitate comună ;
- jocul didactic ca procedeu metodic;
- jocul didactic organizat cu grupuri mici de copii în cadrul unor centre de activitate (în etapa jocurilor liber-creative).

În jocul didactic, ca activitate comună obligatorie, sunt antrenați toți copiii din grupă. El își are locul în regimul zilnic, ca toate activitățile comune, dar prin conținut, structură și desfășurarea specifică se deosebește calitativ de celelalte activități. Valoarea formativă a jocului didactic, ca activitate de sine stătătoare, constă în faptul, că el asigură condiții depline pentru aplicarea cunoștințelor dobândite și exersarea deprinderilor și aduce un element de variație în procesul de instruire, făcându-l mai viu, mai atrăgător, mai interesant. În jocul didactic, ca activitate comună obligatorie, sunt antrenați toți copiii din grupă. Jocul didactic este folosit în activitatea instructiv-educativă pentru a forma sau consolida anumite cunoștințe, priceperi și deprinderi. Învățând prin joc, copilul trebuie să se joace, să se distreze și jucându-se învață ce-i de învățat.

Metode, mijloace și procedee folosite în cadrul jocurilor didactice

Metodele de învățământ constituie instrumentele de lucru în care sunt corelate în mod organizat eforturile educatoarelor cu ale

copilului, fapt ce angajează acest cuplu într-o muncă activă și creatoare.

În practica educațională, metodele mai vechi suferă un proces de reînnoire, pentru a răspunde cerințelor învățământului modern, activ, iar în optica acestor schimbări, abordarea și valorificarea jocului ca formă, mijloc și mai ales ca metodă de învățământ, a fost cel mai profund reformat. Datorită caracterului activ al jocului (sub toate formele sale de organizare) datorită metodologiei organizării și folosirii spațiului de joc educatoarea de azi poate reuși cu succes să activeze copiii în procesul instructiv-formativ, contribuind la dezvoltarea gândirii, a spiritului de observație, a curiozității, a spiritului de investigație și independență precum și a spiritului creativ.

Exemple de metode folosite în învățământul modern (activ-participative)

Relevând legătura dintre joc și munca copilului, Jean Piaget a pus în evidența aportul jocului la dezvoltarea intelectuală a școlarului. De aceea, el susține că „*toate metodele active de educare a copiilor mici să furnizeze acestora un material corespunzător pentru ca jucându-se, ei să reușească să asimileze realitățile intelectuale care, fără aceasta, rămân exterioare inteligenței copilului*”.

Metoda „Brainstorming”

În traducere directă „furtună în creier” sau „asalt de idei”, este o metodă de stimulare a creativității ce constă în enunțarea spontană a mai multor idei pentru soluționarea unei probleme. Etape:

1. Etapa pregătitoare- cu cele 3 faze (de selecționare a membrilor grupului, de organizare și de familiarizare cu tehnica - faza de pregătire a ședințelor)
 2. Etapa productivă a grupului (stabilirea temei, rezolvarea problemelor, culegerea ideilor)
 3. Etapa trierii și selecționării ideilor- evaluarea (analiza ideilor emise - se optează pentru soluția finală).
 - educatoarea nu are voie să comenteze ideile;
 - se intervine atunci când nu se respectă regulile;
 - se acceptă toate soluțiile, dar se preiau doar cele corecte
- Aplicație: Cunoașterea mediului: „Primăvara”- aspecte generale
La ce vă gândiți când auziți cuvântul primăvară?
Copiii vor spune cuvinte legate de acest anotimp:
Soare-flori-pomi înfloriți-păsări călătoare-puișori-insecte.

Metoda „Explozia stelară”

Explozia stelară este o metodă nouă de dezvoltare a creativității, similară brainstormingului, o modalitate de relaxare a copiilor si se bazează pe formularea de întrebări pentru rezolvarea de noi probleme si noi descoperiri
Începe din centrul conceptului și se împrăștie în afară, cu întrebări, asemeni exploziei stelare.
Obiective -formularea de intrebari si realizarea de conexiuni intre ideile descoperite de copii in grup prin interactiune si individual pentru rezolvarea unei probleme.
Cum se procedează:
Se scrie ideea sau problema pe o foaie de hârtie și se înșiră cât mai multe întrebări care au legătură cu ea. Un bun punct de plecare îl constituie întrebările de tipul: Ce?, Cine?, Unde?, De ce?, Când?.

Descrierea metodei - copiii așezați în semicerc propun problema

de rezolvat. Pe steaua mare se scrie sau desenează ideea centrală. Pe 5 steluțe se scrie câte o întrebare de tipul Ce?, Cine?, Unde?, De ce?, Când?, iar 5 copii din grupă extrag câte o întrebare. Fiecare copil din cei 5 își alege 3-4 colegi, organizându-se în cinci grupuri. Grupurile cooperează în elaborarea întrebărilor.

La expirarea timpului, copiii revin în cerc în jurul steluței mari și spun întrebările elaborate fie individual, fie un reprezentant al grupului. Copiii celorlalte grupuri răspund la întrebări sau formulează întrebări la întrebări. Se apreciază întrebările copiilor, efortul acestora de a elabora întrebări corect, precum și modul de cooperare, interacțiune.

Explozia stelară pentru tema „Mijloace de locomoție”

Copiii s-au împărțit pe 2 echipe. Am așezat steaua centrală pe covor. Am scris în prealabil întrebările pe cele 5 steluțe mai mici. Eu am spus câte o ghicitoare pentru fiecare mijloc de locomoție, iar copiii trebuiau să o ghicească și să așeze jetonul cu mijlocul de locomoție respectiv pe stea. Apoi, am adăugat că mama steluță are 5 copii curioși și fiecare vrea să afle de la ei cât mai multe despre aceste flori. Așa că am așezat apoi toate cele 5 steluțe în jur. Câte un copil venea, ridica o stea și mi-o înmâna mie. Eu puneam întrebările și fiecare echipă dădea un răspuns. După ce epuizam întrebările, steluța se pune cu fața în jos și se trecea apoi la alta. Astfel, am folosit metoda în scopul verificării cunoștințelor despre mijloacele de locomoție.

Așadar, jocul (nu joaca) este o treabă de maximă seriozitate și răspundere. Să-i acordăm toată atenția și să-l tratăm ca atare, pentru că nu este pierdere de timp, ci câștig de experiență mentală, fizică și socială. Sprijinit cum trebuie în deprinderea jocului, ferit de empiric și întâmplător, copilul va descoperi miracolul lumii înconjurătoare mai repede și mai temeinic, va ști să evalueze temeinic utilizării timpului și să se despartă, treptat, cu încredere, de plăcerea de a se juca, pentru a pătrunde în răspunderile superioare ale muncii școlare.

Jocul este antrenant pentru copii și acționează favorabil crescându-le performanțele și câștigând încredere în capacitățile lor, siguranță și promptitudine în răspunsuri, deblocând astfel potențialul creator al acestora.

Poate că e bine să ne amintim, atunci când suntem în fața vârstarelor pe care le modelăm, că vârsta lor este vârsta jocului, iar în activitățile didactice pe care le desfășurăm cu ei să fie folosite cât mai multe jocuri didactice și atunci... succesul este garantat.

Bibliografie

1. Cerghit, Ioan - Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii, Editura Aramis, București, 2002
2. Dumitru, I. Al. - Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă, Editura de Vest, Timișoara, 2000.
3. Cerghit, I. - Curs de pedagogie, Tipografia Universității București; 1988.
4. Cerghit, I. - Metode de învățământ, E.D.P., București; 2000.

Dezvoltarea creativității tehnologice a școlarului mic

De **Florentina Vârtosu-Toma**

Activitatea practică de a construi, de a modela obiecte bidimensionale și tridimensionale, generează elevului îndemânare, dezvoltă ingeniozitatea, trezește bucuria și satisfacția, dar și mulțumirea reușitei. Modelând o bucată de hârtie, de lemn, lut sau material textil, prin diverse tehnici de lucru și utilizând diverse unelte și instrumente, elevul vede lucrarea ieșind din propriile-i mâini. Devine astfel co-participant la propria-i formare și modelare de trăsături caracteriale: răbdare, atenție, precizie de lucru, motricitate fină, gândire critică, analitică. Lucrul manual, activitățile de abilități practice au o influență pozitivă asupra modelării caracterului elevilor, fiind benefice și necesare, în primul rând copiilor timizi, care capătă încredere în forțele proprii, care își ridică stima de sine și imaginea de sine, utilizându-și resursele interne proprii.

Cultivând abilitățile practice ale elevilor în copilărie, se contribuie, de fapt, la formarea unor personalități armonioase ale elevilor încă de la o fragedă vârstă.

Printre activitățile preferate de școlarul mic, un loc de cinste în timpul liber îl ocupă lucrul manual, copilul reușind performanța de a-l aduce la rangul de hobby pentru o semnificativă perioadă din copilăria sa.

Prin implicarea elevului în diverse proiecte de abilități practice se dezvoltă atenția, răbdarea, îndemânarea, precizia de lucru, motricitatea fină și, nu în ultimul rând, perseverența și creativitatea.

În construcția unei jucării, elevul trebuie să efectueze succesiv diverse operații de lucru: să conturează cu creionul șabloanele pieselor component pe hârtie sau pe alt material de lucru, să, decupează după contur folosind foarfeca, să îndoaie cu precizie anumite laturi și piese de legătură sau îmbinare, să lipească, folosind uneori, alternativ, lipiciul solid sau lichid. Iar la final, prin asamblare va obține un model tridimensional. Succesiunea operațiilor tehnologice determină concentrare și cere multă atenție și răbdare din partea elevului, el trebuie să acorde atenție sporită unor detalii fine din schița proiectului.

Activitățile de abilități practice au rolul de a combate deficitul de atenție și de a dezvolta răbdarea și creativitatea școlarului mic.

Multe proiecte practice se pot realiza în echipă, iar fiecare membru al echipei are opțiunea de a-și alege să execute etapa de lucru favorită, în funcție de preferință. Astfel se crează colaborare între membrii echipei și crește coeziunea grupului. În funcție de afinitățile și empatiile dintre membrii grupului, se poate aplica și metoda de lucru în perechi în realizarea unei operații de lucru.

Pe parcursul execuției, mulți dintre elevi necesită ajutor și îndrumare. Explicând cu blândețe și arătându-i cu perspicacitate, încurajez elevul să reia operația de lucru până reușește să o înfăptuiască singur. Iar la finalul execuției, copilul resimte o mare bucurie și satisfacție. Se simte precum un învingător, a învins un obstacol, chiar dacă l-a trecut de mai multe ori, importante sunt reușita și efortul depus.

Pe parcursul execuției, mulți dintre elevi trec printr-o gamă de

emoții: bucurie, entuziasm, tristețe, dezamăgire și starea de spirit devine direct proporțională cu îndemânarea. Pe măsură ce câștigă îndemânare și încredere în sine, elevul descoperă că ambițiile sale se multiplică. De la un proiect simplu, dorește să-și construiască apoi elicopterul preferat sau o mașinuță favorită. Iar visele lor prind contur. Emulația finală a jocul său constructiv determină motivația lui intrinsecă.

Pe măsură ce elevii dobândesc cunoștințele și deprinderile necesare specifice vârstei, planific activitatea astfel încât elevii să facă trecerea de la formele simple și atractive din carton, la proiecte și modele avansate, cu detalii specifice, implicând mai multe tipuri de material.

Prin implicarea elevului în activități practice reușesc să stimuleze interesul pentru știință și tehnică, să cultiv pasiuni și hobby-uri pentru anumite tehnici de lucru. Fără știință și tehnică, omenirea nu poate evolua!

Toate aceste activități practice, cultivate în copilărie cu pasiune, au darul de a contribui la dezvoltarea personalității elevului, de a-i forma competențe și a-l transforma într-un copil productiv și creativ.

Multe tehnici de lucru specifice abilităților practice și educației tehnologice sunt perfecte și pentru dezvoltarea personalității copiilor cu nevoi speciale. În funcție de abilitățile și aptitudinile lor, pot aborda progresiv, tehnica de lucru favorită.

Activitățile practice și creative din copilărie au o contribuție esențială în dezvoltarea personalității școlarului mic: copilul devine atent, răbdător, colaborativ, inteligent, productiv și creativ. Ei capătă trăsături caracteriale pe care și le vor desăvârși în adolescență.

Rolul familiei și al școlii în educația moral-religioasă a copilului

De **Claudia Stoica**

Biserica, familia și școala sunt cei trei factori esențiali care participă la dezvoltarea armonioasă a copilului, atât din punct de vedere educațional, cât și spiritual sau moral-religios. Acești trei factori pot reprezenta mediul cel mai propice, cel mai curat și cel mai prolific pentru un copil în ceea ce privește formarea sa personală ca ființă religioasă, dar și profesională de mai târziu.

Biserica, prin binecuvântarea și harul lui Dumnezeu, familia prin iubirea și grija manifestate față de copil, și școala prin instruirea și dezvoltarea socială îl ajută pe copil să dobândească o perspectivă corectă și plenară asupra lumii (o viziune ortodoxă), să înțeleagă lumea în care trăiește ca fiind creație a lui Dumnezeu și să descopere în toate aspectele vieții sensul existenței ca bucurie, ca frumos, ca bunătate, ca iubire.

Biserica – comuniunea în duhul dragostei și al adevărului al celor credincioși – transmite harul lui Dumnezeu și sfințenia către familie, care devine mica biserică, toposul în care copilul învață ce înseamnă să fii fiu al Tatălui ceresc și al celui pământesc, învață să gândească, să se manifeste în toată splendoarea umanității sale. Rolul Bisericii în educația moral-religioasă a copilului este în primul rând acela de a consolida familia pe temelia iubirii, ceea ce va constitui suportul creșterii spirituale a copilului.

Educația moral-religioasă are nevoie de un mediu normal, lipsit de fanatism, de obligativitate. Trebuie să-i fie respectate copilului libertatea de gândire, dreptul de a alege cum să-și manifeste credința sau iubirea față de Dumnezeu și față de semenii.

În această situație, Biserica, familia, școala, îl ghidează pe copil să descopere și să aleagă, după cum este și porunca lui Dumnezeu, binele și viața., atât în perspectiva acestei vieți, cât și în perspectiva vieții veșnice. Educația moral-religioasă, spre deosebire de instruirea școlară, are și o direcție pe verticală. Tot ceea ce învață elevul – cum să trăiască în armonie cu semenii – se face și în perspectiva vieții veșnice, a dobândirii raiului sau Împărăției lui Dumnezeu. Copilul, după ce va cunoaște învățătura despre Dumnezeu și poruncile Sale, își va exprima prin faptele sale credința și dragostea față de Dumnezeu și de Cuvântul Său, respectul față de aproapele său.

În privința educației moral-religioase trebuie spus că în centrul ei se află modelul desăvârșit care este Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Această viziune teocentrică a Bisericii, a familiei, îl va ajuta pe copil să facă diferența între valori și non-valori, între legea morală a lui Dumnezeu și legile omenești, adesea arbitrar sau, după cum sunt promovate în zilele noastre, chiar împotriva firii. Mai ales în condițiile în care, în lumea de astăzi, noțiunea de bine este separată de Dumnezeu, iar în societate există această presiune asupra oamenilor, exercitată prin diverse mijloace, de a scoate pe Dumnezeu în afara comunității.

Vorbim despre rolul determinant pe care familia și Biserica îl au în ceea ce privește dezvoltarea armonioasă a copilului, realizând armonia trup-suflet, deprinderea cu un mod de a gândi și de a trăi care au dus la poruncile divine și sentimentul religios. Dacă Biserica transmite familiei născut harul și binecuvântarea, familia veghează și călăuzește copilul spre a deveni o ființă morală și iubitoare. Armonia care există în familie, pacea, liniștea, respectul între soți, viață religioasă a părinților, vor crea un univers de frumusețe morală pentru copil, la care acesta se va raporta toată viața.

Este importantă studierea orei de religie în educația moral-religioasă a copilului, care, chiar dacă are uneori mai mult aspect informatic și îl introduce pe copil într-o lume de modele autentice, de exemple biblice și patristice, de unde va înțelege că sfințenia este un ideal uman întâlnit în toate timpurile și potrivit cu firea umană., după cum ne îndeamnă și psalmistul David: „Gustați și vedeți că bun este Domnul” (Psalm 33,8).

Ora de religie, ora de cateheză vine în completare și urmărește aspectul formativ; în cadrul programului catehetic parohial copilul și părintele se poate implica în multe activități și mini-proiecte de auto-descoperire, de cunoaștere a aptitudinilor sau nevoilor propriilor copii, activități sociale, prin care-și vor manifesta grija și iubirea față de familie și față de semenii. Tot ceea ce învață la Biserică, în familie, își va pune amprenta asupra caracterului moral al copilului, asupra seriozității cu care va trata școala, asupra responsabilității sale față de performanțele școlare, asupra relațiilor de prietenie pe care le dezvoltă cu colegii.

Scopul educației este acela de a-i face pe copii să devină oameni morali, educați, să gândească și de aceea considerăm că educația ar trebui să înceapă pentru fiecare copil de acasă, apoi de la Biserică, plecând de la dragostea pentru copil și a familiei pentru Dumnezeu, până la educația moral-religioasă și spirituală ceea ce va netezi drumul copilului spre idealul educațional.

Utilizarea metodei Controversei Academice Structurate (SAC) în lecțiile de fizică

De **Carmen Antonescu**

Educația științifică implică o achiziție a cunoștințelor legate de teme științifice importante, dar și de conținutul acestora, metodele de cercetare folosite, aplicațiile rezultatelor obținute, precum și avantajele și dezavantajele lor. Ca atare, pentru dezvoltarea culturii științifice trebuie dezvoltate strategii de predare prin intermediul cărora elevii să poată discuta critic despre realizările științei contemporane și implicațiile acestora. Cultura științifică constituie un element important care permite cetățenilor să joace un rol activ în luarea deciziilor referitoare la problemele specifice științei și tehnologiei. În mod esențial, profesorii de Științe au misiunea de a promova dezvoltarea cunoștințelor științifice și abilităților necesare evaluării consecințelor de orice natură, precum și a problemelor concrete apărute ca urmare a dezvoltării rapide științifice și tehnologice.

Activitatea de față are ca temă „Energetica nucleară”, temă prezentată de mine în cadrul proiectului „PROFILES” al Universității Valahia din Târgoviște. Desfășurarea lecțiilor (pe parcursul a 4 ore) s-a făcut sub forma deliberării, prin utilizarea metodei Controversei Academice Structurate (SAC). Metoda a fost folosită în cadrul activităților proiectului “Deliberating in a Democracy”, din a cărei echipă am făcut parte. Deliberarea este schimbul focalizat de idei și analiza argumentelor în scopul luării unei decizii. Activitatea propusă este considerată o contribuție la educația pentru civism, indispensabil în evoluția societății. Obiectivul acestei unități este de a evalua impactul utilizării energiei nucleare asupra societății în care trăim, elevii „punând în balanță” drepturile și libertățile fundamentale ale individului, posibil a fi încălcate prin atingerea unor obiective benefice din punct de vedere economic pentru societate.

I. Argument

Sunt profesor de fizică și consider că o modalitate eficientă de a facilita accesul elevilor la noțiunile predate, pentru a le oferi posibilitatea unei înțelegeri depline a acestora este utilizarea la clasă, într-o mai mare măsură, a metodelor moderne de predare, care stimulează deopotrivă creativitatea profesorului și a elevilor.

Experiența la catedră a demonstrat că aceste metode de predare reprezintă o alternativă viabilă la formulele tradiționale, pentru că ele constituie opțiuni metodologice și instrumentale, care îmbogățesc procesul de învățare, evitând rutina și monotonia și asigurând deschideri interdisciplinare.

II. Experiențe - Deliberarea prin metoda CAS

Una dintre metodele moderne de predare, pe care am utilizat-o în procesul de predare-învățare în timpul orelor de fizică, a fost deliberarea, bazată pe procedeul numit Controversa Academică Structurată (CAS), preluată din domeniul științelor și al educației civice.

a) Etapele lecției

Pasul 1: Introducere

1. Profesorul prezintă titlul lecției;
2. Se parcurg regulile deliberării.

Pasul 2: Citirea textului

1. Fiecare elev primește un text pentru studiu despre tema aleasă (textul poate fi oferit elevilor și în ora anterioară, pentru a fi citit acasă);
2. Elevii citesc individual textul;
3. Profesorul cere acestora, după parcurgerea integrală a textului, să împărtășească, în grup, informații interesante/deosebite/neobișnuite din text.

Pasul 3: Formarea grupelor și discutarea textului

1. Clasa se împarte în grupe de câte 4 elevi;
2. Profesorul cere acestora să facă schimb de idei, informații interesante, importante, identificate de către fiecare dintre ei, în text.

Pasul 4: Prezentarea întrebării pentru deliberare

1. Se precizează că fiecare text are o întrebare, pe baza căreia va fi discutată lecția, prin deliberare;
2. Întrebarea se scrie pe tablă sau se afișează pe o foaie de flip-chart și se citește cu glas tare.

Pasul 5: Identificarea argumentelor

1. Fiecare grup de elevi este împărțit în două echipe: A și B.
2. Cei din echipa A vor cauta în text cele mai puternice argumente în favoarea întrebării pentru deliberare; cei din echipa B vor cauta în text cele mai puternice argumente împotriva întrebării pentru deliberare; echipele nu comunică în timp ce identifică argumentele.

Pasul 6: Prezentarea argumentelor majore

1. Cei din echipa A prezintă argumentele din text care susțin întrebarea pentru deliberare, celor din echipa B; aceștia din urmă nu au voie să își exprime opinia, pot pune întrebări de clarificare.
2. Cei din echipa B prezintă argumentele din text împotriva întrebării pentru deliberare, celor din echipa A; aceștia din urmă pot pune întrebări de clarificare, dar nu își pot spune punctul de vedere.

Pasul 7: Inversarea rolurilor

1. Profesorul precizează că, pentru a demonstra că fiecare parte înțelege poziția celeilalte părți, rolurile trebuie să se schimbe: cei din echipa A vor căuta în text argumente împotriva întrebării pentru deliberare, iar cei din echipa B vor căuta în text argumente care să susțină întrebarea pentru deliberare.

Pasul 8: Deliberarea

1. Elevii ies din rolurile A și B și încep să delibereze;
2. Se reamintește întrebarea pentru deliberare;
3. Fiecare din grupurile de câte 4 elevi va trebui să hotărască ce poziție –pro sau contra– va adopta cu privire la întrebarea pentru deliberare, pe baza argumentelor din textul dat; acest lucru se va realiza prin negocieri la nivelul grupului mic; fiecare elev își exprimă punctul de vedere, care nu este obligatoriu să coincidă cu poziția grupului.

Pasul 9: Analiza procesului de deliberare

1. Se reunește întreaga clasă;
2. Profesorul va pune diferite și numeroase întrebări, referitoare la procesul ce a avut loc în interiorul fiecărui grup. Un exemplu în acest sens îl pot constitui întrebări precum: Care a fost cel mai puternic argument pro sau contra întrebării pentru deliberare?

Care a fost poziția individuală a elevilor? Care au fost zonele de consens/de înțelegere? Ce întrebări există încă? De unde puteți obține informații?

3. Profesorul se va folosi, pentru discuțiile libere, și de informațiile pe care elevii le au despre tema respectivă, din alte surse, nu doar din textul oferit spre studiu.

Rezumând, etapele deliberării ar arăta astfel:

A A B B Citiți cu atenție textul.

(AABB) Împărtășiți informații interesante/importante din text, în grupul mic.

(AA/BB) Planificați cu partenerul prezentarea pentru ceilalți doi colegi.

(AA-BB) Prezentați celor doi colegi argumente care să susțină întrebarea pentru deliberare.

(BB-AA) Prezentați celor doi colegi argumente care să fie împotriva întrebării pentru deliberare.

(BB-AA) Prezentați celor doi colegi argumente care să susțină întrebarea pentru deliberare.

(AA-BB) Prezentați celor doi colegi argumente care să fie împotriva întrebării pentru deliberare.

(AABB) Stabiliți punctul de vedere al grupei, pro sau contra întrebării.

A A B B Exprimați-vă propriul punct de vedere.

b) Tema și desfășurarea lecției

1. Introducere

Se prezintă tema și se reamintește definiția deliberării. Se parcurg regulile ce trebuie respectate pentru ca deliberarea să fie eficientă.

Se prezintă obiectivele acestei lecții.

2. Formarea grupelor

În prealabil clasa a fost împărțită în grupe de 5 elevi. În scopul de a evalua impactul diferitelor tehnologii moderne de producere a energiei, asupra societății în care trăim, s-a constituit un Comitet, format din 5 cetățeni: 1) un fizician; 2) un medic; 3) un biolog; 4) un istoric; 5) primarul. Acest Comitet va trebui să decidă asupra oportunității construirii în apropierea orașului X a unei centrale nucleare-electrice, cu o considerabilă investiție externă.

3. Prezentarea întrebării pentru deliberare

Se prezintă întrebarea pentru deliberare „Este oportună construirea în apropierea orașului X a unei centrale nucleare-electrice, cu o considerabilă investiție externă?”. Întrebarea se afișează la vedere și pe băncile elevilor.

4. Redactarea și prezentarea rapoartelor individuale

Fiecare elev a editat un Raport individual despre cum va afecta construcția unei centrale nucleare comunitatea, despre avantajele și dezavantajele utilizării acesteia din perspectiva fizicianului, medicului, biologului, istoricului și a primarului orașului. Elevii fiecărui grup vor trebui să facă schimb de fapte și idei interesante depistate în text pentru a se ajunge la o mai bună înțelegere a textului.

În cadrul fiecărui grup de 5 elevi, fiecare dintre aceștia va citi propriul Raport cu atenție și vor fi subliniate sau notate faptele și ideile pe care le consideră importante sau interesante, argumentele care îi motivează poziția individuală.

5. Deliberarea și identificarea argumentelor majore

Fiecare grup de 5 persoane își va împărtăși argumentele prezentate, urmând să identifice cele mai puternice argumente în favoarea întrebării pentru deliberare, respectiv cele mai tari

argumente împotriva întrebării pentru deliberare. Fiecare elev poate să folosească ceea ce a aflat despre temă din documentarea proprie precum și să prezinte experiența proprie și propriile opinii în legătură cu tema dată. Se va lua o decizie la nivel de grup de 5 (pot fi pro sau contra întrebării de deliberare).

6. Prezentarea poziției grupului

Fiecare grupă își prezintă, pe rând, poziția la care s-a ajuns de comun acord, și pe care, ca cetățeni responsabili, ar trebui s-o exprime într-un caz real în fața societății civile. Elevii și-au prezentat c concluzia finală printr-un produs final (poster, desen, colaj).

7. Analiza procesului de deliberare

Se exprimă opinii personale despre întrebarea dată. Se poate răspunde la întrebări cum ar fi:

- Care au fost cele mai puternice argumente ale PRO?
- Care au fost cele mai puternice argumente ale CONTRA?
- Care au fost zonele de consens?
- Ce ați aflat nou astăzi?
- Ce ați învățat unii de la alții?
- Ce principii ale democrației ați întâlnit în text? (dreptul la muncă, dreptul la un mediu sănătos)
- Ce consecințe poate avea utilizarea energiei nucleare pentru sănătatea oamenilor, mediul ambiant și societate?
- Toți gândesc așa? Cum credeți că gândesc alții?
- Ce soluții au fost găsite în alte țări?
- Cum se leagă lecția de calitatea mea de cetățean? Mă poate afecta?
- Ce aș putea face dacă aș fi o persoană cu responsabilități?

8. Sondaj de opinie/Reflecțiile elevilor

Se întreabă elevii: „Sunteți de acord, împotriva sau încă nehotărâți în legătură cu problema deliberării?”. Se notează rezultatul votului.

În timpul lecției, cea mai așteptată parte a fost debriefingul. Termenul “debriefing” se referă la modul în care, la finalul deliberării, realizată prin procedura CAS (Controversa Academică Structurată), se analizează, amănunțit, sub toate aspectele, din toate unghiurile, toate opiniile elevilor referitoare la întrebarea lecției.

În cadrul debriefingului, nu se expun doar ideile ce privesc tema abordată, ci și motivele pentru care elevii au făcut anumite alegeri, cu privire la întrebarea lecției, la modul cum ar acționa dacă ar fi în anumite situații, legate de problema pusă în discuție. Totodată, profesorul se asigură că răspunsurile lor nu sunt superficiale și că au o bază solidă, fiind bazate pe argumente reale și credibile.

Debriefingul oferă posibilitatea fiecărui elev să își exprime opinia, independent de poziția grupului mic din care a făcut parte în timpul desfășurării lecției. El poate să se poziționeze într-un anumit fel, față de întrebarea pentru deliberare și să își susțină ideile, fără a fi constrâns să joace un anumit rol, pe care i-l impunea anterior procedura de organizare a lecției.

Foarte importantă este, în cadrul acestei etape, realizarea unei atente analize a procesului în sine, obligatorie și necesară pentru a înțelege ceea ce s-a întâmplat, de ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat.

De aceea, întrebări precum: Care a fost cel mai puternic argument pro al grupului, identificat în text, referitor la întrebarea pentru

deliberare? Care a fost cel mai puternic argument contra al grupului, referitor la întrebarea pentru deliberare? Care a fost poziția ta în grupul mic? Care este opinia ta și cu ce argumente găsite în textul dat o susții? au fost utile pentru o fixare și o sistematizare a cunoștințelor asimilate de către elevi în această lecție.

III. Analiza SWOT

Puncte tari

- utilizarea experienței proprii de viață a elevilor;
- încurajarea exprimării personale a elevilor, angajarea lor în activități de învățare mai complexe și mai creative, diversificarea cunoștințelor, deprinderilor și abilităților exersate;
- abordarea integrată și activitatea centrată pe elev;
- implicarea mai activă a acestora în actul predării, pentru ca ei să nu fie doar spectatori pasivi, ci actanți, participanți activ la activitatea desfășurată;
- buna comunicare profesor-elevi;
- înțelegerea rolului lor în organizarea și derularea experiențelor de învățare;
- dezvoltarea capacității de autoevaluare a elevilor, aceștia devenind auto-reflexivi.

Puncte slabe

- există elevi care vor comunica mai greu (timiditate, cunoaștere superficială a noțiunilor de specialitate);
- noțiuni dificil de înțeles de către elevii cu vârsta de 14-15 ani.

Oportunități

- creșterea interesului elevilor față de probleme civice precum și față de principii ale democrației;
- posibilitatea de a lua contact și cu alte abordări sau texte din afara manualului;
- identificarea, de către elevi, a mai multor moduri în care poate fi exprimată o idee;
- responsabilizarea întregului colectiv de elevi, prin lucrul pe grupe;
- valorizarea calităților, abilităților, cunoștințelor din mai multe domenii științifice;
- stimularea dorinței elevilor de a aprofunda înțelegerea problemelor actuale ale societății;
- creșterea încrederii de sine a elevilor și a dorinței de implicare în discutarea unor probleme de civism.

Amenințări

- posibilitatea ca unii elevi să nu se încadreze în timpul alocat;
- posibilitatea ca unii elevi să domine grupul;
- timpul limitat alocat predării disciplinei Fizică (1 oră/săptămână).

Bibliografie

crf-usa.org/deliberating-in-a-democracy/deliberating-in-a-democracy.html

Matematica, parte integrantă a vieții de zi cu zi

De **Corina-Emilia Nedelcu**

În activitatea de zi cu zi, este necesar să ținem seama de faptul că matematica nu trebuie învățată doar pentru a se ști, ci mai ales pentru a se folosi, pentru a se aplica în practică, iar principalul său scop este dezvoltarea gândirii logice care să ne permită rezolvarea problemelor apărute zilnic. Pentru a demonstra copiilor că matematica este o parte integrantă a vieții noastre de zi cu zi și, mai ales, că le va fi utilă mereu, am desfășurat proiectul educațional extracurricular „Matematică în viața noastră”. Toate activitățile proiectului s-au bazat pe acțiunea concretă și directă a copiilor, ei învățând să aplice practic cunoștințele matematice dobândite. Astfel, au fost vânzători sau cumpărători în activitatea „La cumpărături”, bucătari în activitatea „La bucătărie”, grădinari „În grădină”, oameni de afaceri care au conceput planul pentru „O afacere de succes”, sportivi în activitatea „Matematica sportului”, arhitecți, farmaciști sau croitori, învățând să rezolve diverse probleme practice. Prin acest proiect, matematica și-a dovedit aplicabilitatea și utilitatea, a luat o formă mai prietenoasă și chiar distractivă. Elevii au participat activ la fiecare activitate și au înțeles că matematica este o componentă indispensabilă a vieții noastre de zi cu zi.

Explozia informațională însoțită de uzura rapidă a informației, caracteristice momentului de față, conduc la schimbări permanente în conținutul muncii, în formele sale precum și în procesele de cunoaștere, fapt care generează între altele și anumite contradicții între om și tipurile de solicitare la care este supus de-a lungul întregii sale perioade active. De aceea, se impune ca școala să ofere elevului mijloacele necesare progresului său continuu în cunoaștere și adaptare, prin cultivarea unei gândiri suplă, în așa fel încât să i se creeze posibilitatea să fie capabil să se autoinstruiască, să se autoinformeze, să se autoformeze.

Învățarea matematicii are ca rezultat formarea unor deprinderi și capacități necesare și utile în viața de toate zilele: a gândi personal, activ și creativ, a analiza și rezolva o problemă, a folosi analogii. Se formează astfel atât unele „aptitudini și abilități ale gândirii” cât și unele „aptitudini și abilități ale învățării”.

Încă de la vârste mici, copiii operează cu diverse elemente matematice. În jocurile lor utilizează corpuri geometrice pentru a „înălța” castele, construiesc din piese de lego sau recompun o imagine prin îmbinarea unor forme variate. Când joacă șotron, copiii folosesc matematica. Ei desenează pătrate și învață să numere. În formele inițiale, gândirea și limbajul copilului sunt legate nemijlocit de activitatea practică, de situații percepute direct.

Mulțor elevi însă, matematica li pare un șir de cifre, numere, expresii, grafice și simboluri fără nici o însemnătate. Toate exercițiile le par abstracte, nu înțeleg aplicabilitatea lor în viața reală și nu încetează să se întrebe la ce le folosește lor matematica.

Pentru a le demonstra copiilor că matematica este parte integrantă a vieții noastre de zi cu zi și le va fi utilă toată viața, pentru a le stimula interesul pentru studiul acestei discipline, am

inițiat Proiectul educațional extracurricular „Matematica în viața noastră”.

În activitatea de prezentare a proiectului am „provocat” un „Brainstorming”, un „Asalt de idei” pornind de la întrebările „Ce importanță au cifrele în viața noastră?” și „La ce ne folosește matematica?”. Pas cu pas, copiii au găsit răspunsuri diverse. Cifrele apar în vârsta și adresa noastră, în numărul de telefon, în datele de identitate, în datele din calendar, în numărul clasei și al școlii. Matematica este necesară la cumpărături, în bucătărie, în agricultură, în construcții, în sport, în măsurarea timpului de desfășurare al unei activități. De asemenea, jocurile pe calculator, atât de atractive, sunt concepute tot cu ajutorul matematicii, ele solicită o strategie logică și calcularea punctajului obținut. Am amintit importanța deosebită pe care o are matematica în cadrul altor științe precum fizica, chimia sau astrologia.

Am notat toate răspunsurile copiilor într-un „Ciorchine matematic” și, pornind de aici, am conceput fiecare activitate care a urmat.

Am dorit ca toate activitățile proiectului să fie bazate pe acțiunea concretă și directă a copiilor. De fiecare dată ei au fost actori care au interpretat un rol prin care au învățat să aplice practic cunoștințele matematice dobândite în clasă. Astfel, au fost pe rând vânzători, cumpărători, bucătari, agricultori, oameni de afaceri, arhitecți, farmaciști, croitori, sportivi, fiind antrenați să rezolve probleme practice diverse.

Prima activitate s-a intitulat „La cumpărături”. Inițial elevii au fost împărțiți în două grupe, „vânzătorii” și „cumpărătorii”. Fiecare grupă a fost apoi împărțită în mai multe subgrupe, fiecare ocupând un „raion” din magazinul imaginar. Am avut raion de fructe și legume, de pâine și lactate, de dulciuri, de jucării, de haine și de pantofi. Vânzătorii de la fiecare raion și-au pregătit „marfa”, au stabilit prețurile, cumpărătorii și-au stabilit lista de cumpărături. Au confecționat bani din hârtie. Fiecare a fost atent la cântărire, măsurare, numărul ce indică mărimea hainelor sau pantofilor. Fiecare a socotit ce sumă are de plătit, ce rest trebuie să primească. O sarcină suplimentară a cumpărătorilor a fost aceea de a se încadra într-un anumit buget, iar a vânzătorilor aceea de a-și stabili profitul din ziua respectivă. În cadrul acestei activități elevii au constatat că nu pot merge la cumpărături dacă nu știu să calculeze adunări, scăderi, înmulțiri și împărțiri. În același timp, au înțeles cât de important este calculul mintal, rapiditatea gândirii, fără să ai în față hârtie și creion.

În următoarea activitate, „La bucătărie”, elevii au fost „bucătari”, primind sarcina de a prepara un anumit fel de mâncare respectând o rețetă cu cantități stabilite. Fiecare grupă a cântărit ingredientele necesare, sarcina suplimentară a fost de a efectua transformări ale unităților de măsură pentru a respecta gramajele cerute. Copiii s-au folosit astfel de submultipli kilogramului sau ai litrului, dar și de unitățile de măsură a timpului necesar coacerii prăjiturii sau răcirii înghețatei, observând importanța cunoașterii acestora.

Importanța cunoașterii unităților de măsură pentru lungime a fost evidențiată atunci când elevii au intrat „În grădină” și au devenit „grădinari”. Fiecare grupă a realizat macheta unei grădini. Am folosit polistiren subțire, scobitori, bețe pentru frigărui, hârtie creponată dezvoltând astfel și abilitățile practice, îndemânarea și imaginația copiilor. Micii grădinari au avut de împrejmuț grădina cu un gard format din trei rânduri de sârmă, de plantat pomi sau flori la distanțe stabilite, pe un anumit număr de rânduri. Mai întâi

au calculat câți metri de sârmă trebuie cumpărați, câți pomi sau fire de flori pot planta în funcție de lungimea și lățimea „terenului”, au calculat prețul achiziției, folosind multiplii și submultiplii metrului precum și unitățile monetare. Din nou a fost evidentă importanța stăpânirii corecte a celor patru operații matematice de bază.

Pentru a observa importanța matematicii în practicarea unor meserii, pentru o zi, elevii au ales să devină „croitori”, „arhitecți” sau „farmaciști”. Croitorii au măsurat și croit hăinuțe din hârtie, arhitecții au construit o casă. Cu toții au desenat figuri geometrice și au învățat că trebuie să păstreze proporțiile. Farmaciștii au preparat siropuri și loțiuni, au vândut medicamente cu un anumit dozaj, au măsurat temperatura cu ajutorul termometrului. Fiecare a observat importanța folosirii corecte a unităților de măsură, a instrumentelor folosite pentru a măsura corect, au estimat timpul necesar finalizării activităților precum și costurile produselor realizate.

„O afacere de succes” a fost un scenariu care le-a pus serios mîntea la contribuție. Împărțiți pe grupe, copiii au devenit mici „oameni de afaceri”. Fiecare grupă și-a ales un domeniu de activitate și a primit ca sarcină să realizeze un „plan de afaceri” care să cuprindă cheltuieli și câștiguri ale activității desfășurate de-a lungul unui an. Elevii au observat cât este de util să știe să introducă datele în tabele, să le interpreteze, să compare datele obținute în momente diferite. Fetele au ales să deschidă o florărie, iar băieții au ales să fie fermieri și să crească animale. Pornind de la această activitate am discutat despre modul în care pot ei, copiii, să economisească bani, cum pot câștiga bani la vârsta lor, cum să cheltuiască o anumită sumă de bani într-un interval de timp stabilit, ce ar putea face cu o sumă mare de bani câștigată la un concurs.

Ultima activitate, „Matematica sportului”, né-a îndemnat la mișcare. Cu toții am făcut sport, jucând pe rând rolul unor sportivi de performanță sau antrenori. Aici, matematica a intervenit în numărarea exercițiilor efectuate pentru pregătirea sportivilor, a grupelor de repetări, stabilirea timpului necesar fiecărui antrenament, joc sau concurs. Cu toții au încercat să depășească performanța proprie sau pe a colegilor, fie măsurată în secunde, minute, fie în număr de repetări.

Prin desfășurarea acestui proiect educațional extracurricular, primit cu mult interes de către copii, matematica, care până atunci le părea unora rigidă și fără rost, și-a dovedit aplicabilitatea și utilitatea, a luat o formă mai prietenoasă și chiar distractivă. Participând activ la fiecare activitate, ei au demonstrat că au o vedere proaspătă și interesantă, un deosebit simț al curiozității, calități ce trebuie apreciate și încurajate prin activități cât mai utile lor, în care să descopere și să experimenteze frumusețea matematicii.

Bibliografie

1. Lupu, Costică, Săvulescu, Dumitru, Metodica predării matematicii, Editura Paralela 45, Pitești, 1998
2. Maior, Aurel, Matematica distractivă, Editura Aramis, București, 1999
3. Pânișoară, Ion-Ovidiu, Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune eficientă, Editura Polirom, Iași, 2003

Stimularea inteligențelor multiple prin joc și mișcare

De **Georgiana Nițu-Sandulovici**

De la profesorii care sunt dezamăgiți de metoda „halei-hop” de educație sau ale căror probleme nu au fost rezolvate de acest joc vor veni cele mai bune intervenții educaționale, de la educatori tineri, simplii, ingenioși, care își folosesc propriul spirit și materiale simple.

În opinia mea, profesorii vor deveni mai buni în profesia lor dacă practică acest lucru cu pasiune. Baza pentru un randament profesional eficient este reflecția și căutarea identității.

Copiii născuți în ziua de azi sunt diferiți de generațiile anterioare. Se nasc și cresc într-o lume digitalizată, de care nu mai poate face aproape nimeni abstracție, astăzi. Howard Gardner spune, în lucrarea sa intitulată „Generația App”, că nu este neobișnuit ca tehnologia să schimbe fundamental natura umană – sau cel puțin gândirea și acțiunea umană.

Copiii generației de azi cresc expuși la o imensitate de mesaje și stimuli fără a fi deranjați în vreun fel de acest lucru. Sunt atrași să facă mai multe activități în același timp (*multitasking*) și reușesc să își distribuie atenția atât timp cât au un interes (superficiali). Din cauza vitezei și conciziei, noile media încurajează gândirea superficială.

Mulți profesori folosesc în activitatea lor modele de instruire care au fost construite treptat, pe baza propriei experiențe didactice. Apariția noilor cerințe și forme moderne de aplicare a metodelor didactice, explorarea și experimentarea unor noi strategii bazate pe rezolvarea de probleme reprezintă o sarcină dificilă.

Renunțarea la stilul academic clasic și adaptarea la un stil de muncă în echipă (echipă multidisciplinară) reprezintă o altă barieră greu de trecut de către unii profesori.

Schimbările în stilul de instruire nu se realizează peste noapte, ci este nevoie de mult calm și conștientizare, pentru că învățământul viitorului trebuie să se axeze pe schimbare continuă. Pretențiile sunt cu totul altele în prezent.

Multe schimbări au eșuat pentru că au efecte foarte slabe asupra a ceea ce se întâmplă în clasă. Acestea au un efect similar cu cel al unei furtuni într-un ocean: suprafața apei este foarte agitată, pe când fundul oceanului este liniștit (și puțin întunecat). Pare a fi o agitație uriașă în zona politicilor publice, creând impresia unor schimbări majore... pe când în adâncime lucrurile își urmează cursul ca și până atunci. Altfel spus, profesorii predau la clasă aceleași lucruri și în aceleași moduri de zeci de ani.

Pentru că există numeroase studii care abordează problematica educației timpurii, însă nu există nicio lucrare completă, care să se concentreze asupra implementării teoriei inteligențelor multiple ca un întreg, respectiv ca o doctrină pedagogică, pentru că „psihologii au petrecut mult prea mult timp evaluând indivizii și nu destul ajutându-i.” (Howard Gardner), pentru că cele mai bune intervenții educaționale vor continua să vină de la educatori simpli, ingenioși, care își folosesc propriul spirit și materiale simple, am ales să studiez modul în care jocul și mișcarea pot stimula dezvoltarea inteligenței. Lucrarea mea de disertație s-a intitulat „*Stimularea inteligențelor multiple prin joc și mișcare în*

grădiniță". Oferă instrumente care pot fi aplicate la grupa de preșcolari în vederea determinării, stimulării și dezvoltării inteligențelor multiple ale preșcolarilor: exemple de activități de întărire a inteligențelor (manual de activități pentru părinți/educatoare), fișă de sprijin pentru proiectarea lecției din perspectiva teoriei inteligențelor multiple, exemplu de amenajare a centrelor de interes pe inteligențe multiple, program de stimulare a inteligențelor multiple bazat pe activități menite să antreneze implicarea copiilor în moduri variate și diferite, chestionare pentru părinți, grile de observație diferite, teste adaptate pentru preșcolari pentru identificarea inteligențelor multiple dominante.

În cadrul programului pedagogic de stimulare a inteligențelor multiple propus, am proiectat activități educaționale capabile să sprijine diversitatea, valorificarea optimă a diferențelor individuale, realizarea unui proces educațional individualizat. Am apelat la traducerea conținutului și transmiterea mesajului din curriculum pentru învățământul preșcolar dintr-o perspectivă multiplă, valorificând talentele și înclinațiile fiecărui copil și ajutându-i pe fiecare să înțeleagă în funcție de inteligența sa dominantă sau chiar să își dezvolte și să lucreze asupra punctelor mai slabe. Aplicând teoria inteligențelor multiple, nu am renunțat la un program unic de instruire, la obiective și conținuturi comune, dar am creat situații de învățare favorabile fiecărui individ. Altfel spus, călătoria preșcolarului a avut rute diferite, însă destinația a rămas aceeași.

Sugestiile de activități prezentate în programul de stimulare sunt orientative și lasă loc imaginației colegelor educatoare, pentru a-și organiza propriile activități, în funcție de grupa pe care o conduc și temele abordate. *(Prezentarea succintă a lucrării mele de disertație poate fi găsită aici:* prezi.com/view/44KzMpeCGpMnejL99bJW/)

Programul de stimulare a inteligențelor multiple este un instrument extrem de ofertant pentru educatori, care au astfel ocazia să devină creatori de lecții captivante în funcție de profilurile elevilor cu care interacționează, însă ea funcționează doar în cazul profesioniștilor care resping rutina, care se află mereu în căutare, sunt curajoși și motivați să rezoneze cu clasele la care predau.

Copiii și bunele maniere

De **Mariana Borzei**

Am pornit de la premisa că, în societate, avem îndatorirea de a ne purta civilizată, în orice împrejurare, față de oameni și față de noi înșine. Dacă vom ști să cerem corect o informație, adresându-ne cu respect persoanei cu care vorbim, dacă vom învăța comportamentul civilizat pe stradă, în vizită, la un spectacol sau chiar la o ceremonie mai specială cum ar fi o nuntă, dacă vom ști să realizăm o convorbire civilizată la telefon sau să folosim celularul corect atunci când ne aflăm într-o instituție, abia atunci vom putea spune că avem maniere civilizate. Acestea sunt doar câteva dintre împrejurările care vor conduce la respectul față de oameni, ferindu-ne astfel de mari neplăceri. Familia și școala pot forma bunele maniere la copii.

A crește și a educa un copil ar trebui să fie pentru toți părinții o mare datorie. Din păcate nu este întotdeauna așa. Copiii trebuie formați astfel încât să se adapteze mediului social, să fie politicoși,

să respecte regulile scrise și nescrise de conviețuire.

Un vechi dicton chinez spunea: „Semeni fapte, culegi deprinderi, semeni deprinderi, culegi caracter, semeni caracter, culegi un destin!”.

Cea mai dificilă sarcină a școlii este de a face educație morală. Cadrul didactic se confruntă cu multiple dificultăți metodologice în a adapta comportamentele elevilor după o altă strategie decât cea oferită de primul mediu de socializare al copilului – familia. Unde învață un copil care sunt „cuvintele vrăjite” ale purtării politicoase: „Bună dimineața!”, „Să aveți o zi bună!”, „Mulțumesc!”, „Cu plăcere!”, „Îmi permiteți, vă rog, să...” „Îmi pare rău!”? Unde învață un copil cum să se poarte într-o vizită sau cum să folosească în mod civilizat telefonul mobil? Unde și când învață copiii cum să se comporte atunci când merg în vizită la un pacient internat în spital? Când învață copiii cum trebuie să se comporte la o petrecere sau la un spectacol public? Sunt doar câteva întrebări pe care mi le-am pus nu de puține ori, atât pentru proprii mei copii, dar și pentru elevii pe care i-am îndrumat până acum. Trăim într-o lume în care „cei șapte ani de-acasă” trec pe repede înainte pentru multe familii, mult prea ocupate pentru a găsi timp să se ocupe de educația pruncilor lor. Nouă educatorilor ne revine misiunea de corectarea unelor comportamente, de a fi modele de comportare civilizată, de a-i învăța acele maniere cu care copiii nu s-au deprins încă.

Dar numai cuvintele nu ajung. Dacă nu ajuți cu puterile tale și treci indiferent pe lângă un bătrân, un animal, un copil pe care i-ai putea ajuta, atunci ești repetent la purtare.

Viața dovedește că o educație bună, cât și capacitatea de a te comporta cu oamenii, asigură jumătate din succes. Dacă „ziua bună se cunoaște de dimineață” tot de atunci încep să se contureze și cerințele comportării cuviincioase. Dacă elevii noștri vor ști să aplice în practică (la școală, în familie, pe stradă, la spectacol, în vacanțe sau oriunde altundeva) toate normele de comportare învățate, atunci ne vom declara mulțumiți de efortul depus.

Este timpul ca în școală să se inițieze mai multe activități consacrate formării conștiinței și conduitei morale a elevilor, în concordanță cu valorile perene ale moralității poporului român și cu morala creștină. Libertatea prost înțeleasă a dus la îndepărtarea tineretului de aceste valori, la atragerea lui în activități și practici care înjosesc omul și îl degradează moral.

Alături de școală, familia este datoare să se preocupe de formarea celor mai tineri membri ai săi în așa fel încât, aceștia, să facă față cu ușurință noilor exigențe ale societății, să se poată adapta fără eforturi inutile schimbărilor din lumea muncii și a profesiilor din economie, știință și cultură, din viața de familie, să își planifice și să își dirijeze singuri cariera profesională și modul de viață.

Plecând de la premisa că morala nu se predă, ci se trăiește (C. Freinet), putem afirma că elevii și, în general, copiii învață din interacțiunile zilnice cu noi, din exemplele noastre. Astfel noi, profesorii, părinții și întreaga societate, devenim modele. Pentru educarea oricărui copil există două categorii de modele de viață: obligatorii (sau indispensabile) și facultative. Această diferențiere are la bază următorul raționament: școala și familia sunt factorii de culturalizare care ocupă cea mai mare parte din timpul efectiv al elevului, motiv pentru care dascălii și familia, în special părinții, trebuie să reprezinte în mod necondiționat modele de viață. În cazul comunității, care devine o sursă de modele facultative,

lucrurile se schimbă puțin în sensul că aici avem de-a face cu un întreg univers, atât de vast și de variat, încât este imposibil să ofere viitorilor cetățeni numai modele demne de urmat din punct de vedere moral. În alegerea acestor modele provenite din rândul comunității un rol extrem de important îl au școala și familia. Sarcina lor nu este tocmai ușoară. Se impune mai întâi o alegere potrivită a modelelor, după care urmează partea mai dificilă: să-l convingi pe elev că personalitatea aleasă este potrivită pentru a-i fi un model de viață.

În ceea ce privește școala și familia, acestea se pot modela mai ușor decât comunitatea. Din inițiativa școlii elevii pot fi implicați, împreună cu părinții în diverse activități benefice pentru comunitate, de exemplu: amenajarea de locuri de joacă pentru copii, întreținerea parcurilor, vizite la spital în scopul acordării unui ajutor cât de mic pacienților care nu se pot deplasa, spectacole cu muzică, dans și piese de teatru pentru orfeline. Este foarte important ca, la activitățile elevilor, coordonate de cadre didactice, să participe și părinți cu diferite roluri în organizare. În acest mod sperăm să obținem o sensibilizare din partea comunității, sensibilizare care va duce la dezvoltarea interesului pentru nevoile elevilor și pentru educația lor.

Îmbunătățirea calității moral-civice se poate realiza atât pe plan teoretic, prin oferirea modelelor de viață, categorie în care intră în mod obligatoriu cadrele didactice și familia, cât și pe plan practic prin activități care să implice în egală măsură elevi, profesori, părinți, poate chiar și reprezentanți ai comunității locale.

Educația constituie o activitate specific umană, de natură psihologică și socială, proiectată pentru formarea și dezvoltarea personalității umane în vederea integrării sale în societate, realizată în cadrul sistemului și al procesului instructiv-educativ. Educația este o dimensiune a omului contemporan. Asociată cu învățarea ea né însoțește de la naștere până la sfârșitul vieții.

Omul modern, pentru a putea trăi și munci în comunitatea umană, pentru a se putea bucura de tezaurul cunoașterii este obligat să învețe neconținut, deoarece însăși cunoașterea umană se dezvoltă continuu și exponențial.

Învățând manierele de comportare civilizată elevii vor deprinde instrumentele de care au nevoie pentru a se descurca mult mai ușor în împrejurări complicate. Vor învăța cum să se comporte într-o mulțime de situații și vor căpăta încredere pentru a face față altora noi. Folosind și profitând de aceste reguli de bune maniere își vor dezvolta un simț al respectului de sine și încredere în propria persoană.

Copiii care învață încă din copilărie politețea, amabilitatea, respectul, buna-cuviință, nu vor ajunge niște oameni care să fie în permanent conflict cu societatea. Eu le spun copiilor mereu: Ce Bogdănel învață, va ști Bogdan în viață!

După ce am adunat o serie de materiale din literatura română și străină referitoare la purtarea civilizată, am propus elevilor un opțional care are următoarele teme:

- „Cuvintele vrăjite” ale purtării politicoase
- Cum né cerem scuze?
- Bunele maniere în timpul mesei
- Masa în oraș
- Cadouri și tratații
- În vizită; Manierele bune fac vecini buni
- Și la MALL există bune maniere?

- Despre vizita la spital
- Politețea în familie
- Politețea în școală
- Politețea pe stradă sau în mijloacele de transport
- Politețea la spectacole
- Arta conversației
- Conversația telefonică
- Celularul în locurile publice
- Salutul, prezentările, sărutarea mâinii
- Politețea în corespondență
- Gesturi politicoase
- Ținuta
- Importanța igienei personale
- Camera școlarului
- Participarea la o ceremonie de căsătorie
- Distracția în locurile publice
- Cum îi tratăm pe cei diferiți de noi

Aceste aspecte fundamentale ale vieții, privite din perspectiva comportării manierate, né vor aduce numai bucurii, dragostea, aprecierea celor din jur și implicit succesul.

Este necesar ca prin temele propuse copilul să înțeleagă manifestările de comportament civic în viața cotidiană, în familie, în școală, în societate, respectarea semenilor, securitatea socială. În acest fel, educația este capabilă să orienteze tânăra generație spre viitor, spre atitudini participative, să implice în mod conștient și decisiv într-un proces permanent și de lungă durată, începând acasă, în familie, continuând în mediul religios, școlar, etc.

Este de datoria noastră să antrenăm elevii în diferite activități educative școlare și extrașcolare, curriculare și extracurriculare menite să contribuie la formarea și educarea caracterului în rândul elevilor. Pentru a putea construi relații pozitive în cadrul colectivului de elevi, noi înșine trebuie să fim un exemplu demn de urmat. Stabilind niște reguli clare (reguli ale clasei) pe care le vom urmări în permanență, asigurând contactul zilnic cu fiecare elev, alternând corectarea cu lauda, făcându-ne o imagine clară asupra mediului familial al elevului, vom demonstra preocuparea noastră pentru educarea caracterului. Cercetările psihopedagogice atestă faptul că formarea profilului moral al personalității este un proces îndelungat care își are originea în familie, se continuă în întreaga școlaritate și se consolidează pe tot parcursul devenirii umane.

Pentru a pătrunde în mintea și inima unui copil, cea mai bună cale este să né imaginăm că suntem de vârsta lui. Asta né va permite să înțelegem problemele care-l frământă, să avem răbdare față de nevoia lui de-a pune întrebări și să motivăm sfaturile pe care i le dăm.

Rămâne la latitudinea și priceperea învățătorilor ca aceste activități să devină utile, să contribuie efectiv la dezvoltarea personalității fiecărui copil și la educarea pentru o bună conviețuire în grupurile de apartenență și de referință. Merită orice efort, dacă né gândim la efectele în timp și de durată pe care le poate avea această disciplină opțională dar și la amprenta pe care o lasă activitatea și personalitatea învățătorului, în viața oricărui individ.

Bibliografie

- Călin Marin – „Datoria morală și procesul educației”, București, editura Științifică și Enciclopedică, 1978
- Cezar Birzea – „Arta și știința educației”, București, EDP, 1995
- Mircea Herivan – „Educația la timpul viitor”, Editura Albatros,

1976

- Șincan E., Alexandru Gheorghe - „Școala și familia”, Editura Gheorghe - Cârțu Alexandru, Craiova, 1993
- Freinet C - L'education morale et civique, Bibliotheque de l'ecole moderne
- Ioan Neacșu - „Instruire și învățare”, editura Științifică, București, 1990
- Liliana Ezechil - „Aspecte psiho-educative ale achiziționării comportamentului moral”, Revista Învățământ primar, București, 2000

Modalități de realizare a educației socio-emoționale în practica didactică din grădiniță

De **Romina-Camelia Mărcuș-Stroia**

Ca adulți, îndrumăm, în mod conștient sau nu, emoțiile copiilor, iar felul în care reacționăm la emoțiilor acestora va determina relația lor cu emoțiile. Dezvoltarea socio-emoțională poate influența calitatea vieții și chiar succesul unui individ. Diferența dintre competența emoțională și cea socială este evidentă în perioada de preșcolaritate, când formarea și dezvoltarea relațiilor de prietenie depind de abilitatea copilului de a recunoaște și de a reacționa adecvat atât la propriile lui emoții, cât și ale celor din jurul său.

Există o strânsă legătură între dezvoltarea emoțională și cea socială a preșcolarului, absența anumitor competențe emoționale suferind repercusiuni în manifestarea comportamentului copilului în plan social (timiditate, anxietate, agresivitate, tulburări de comportament etc.). În cadrul familial, părinții sunt primii care contribuie la dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale copiilor, prin exprimarea propriilor emoții, prin reacțiile și răspunsurile comportamentale la emoțiile și nevoile copilului. Legătura dintre competența emoțională și cea socială este evidentă în perioada de preșcolaritate, când formarea și dezvoltarea relațiilor de prietenie depind de abilitatea copilului de a recunoaște și de a reacționa adecvat atât la propriile lui emoții, cât și ale celor din jurul său.

Copiii ale căror abilități sociale sunt insuficient dezvoltate întâmpină dificultăți în formarea și menținerea relațiilor sociale în cadrul grădiniței (pot fi marginalizați și respinși de colegii lor, se izolează, se retrag într-un colț și se joacă singuri, sunt triști etc.) sau în urmărirea explicațiilor educatoarei (nu se pot concentra în timpul activităților, nu își duc la bun sfârșit sarcina de lucru, abandonează jocul propus etc.). Dezvoltarea socio-emoțională a copiilor provine adesea și este influențată de relația cu adulții (părinți, bunici, educatoare), iar învățarea oricărui comportament este corelat cu comportamentele, atitudinile și valorile promovate în mediul în care trăiește (familia), dar și în mediul educațional din grădiniță, în care un preșcolar își petrece o bună perioadă de timp (8 ore, la grădinițele cu program prelungit). Aceste două medii trebuie să reprezinte pentru copii medii securizante, în care ei se simt confortabil, în care nu simt nicio teamă, nu sunt neglijati și nici marginalizați, în care li se oferă dragoste și protecție necondiționată „hic et nunc” („aici și acum”).

Comportamentul social și emoțiile preșcolarilor se dezvoltă odată cu fiecare etapă de vârstă și potrivit temperamentului fiecărui

copil. Unii preșcolari sunt veseli și se adaptează ușor, în vreme ce alții au tendința de a răspunde negativ în fața unor situații diverse. Aptitudinile sociale se dezvoltă treptat, copilul trecând de la o stare de dependență și egocentrism, la creativitate, independență și sensibilitate. O importanță deosebită acordăm astăzi educației timpurii. Însuși Curriculum pentru învățământul preșcolar se adresează copiilor de 3-7 ani care își petrec mult timp cu educatoarele și cu părinții, deci cu adulții sau cu colegii, deci cu cei de seama lor. Ei relaționează diferit cu educatoarele, cu mama, cu bunica, cu colegii sau cu fratele. Dezvoltarea socială se referă la interacțiunea cu adulții, cu copiii de vârstă apropiată, la acceptarea și respectarea diversității, la dezvoltarea comportamentelor prosociale. Dezvoltarea emoțională presupune dezvoltarea conceptului de sine, dezvoltarea controlului emoțional și dezvoltarea expresivității emoționale.

Copilul pășește în viață fără a ști prea multe. El pornește să cunoască lumea și începe prin a se cunoaște pe el însuși.

O importanță deosebită trebuie să acordăm copiilor în cunoașterea și dezvoltarea stimei de sine. Stima de sine crescută reprezintă un factor important ce influențează succesul în viață. Încrederea în propriile forțe, o stimă de sine bine reprezentată, contribuie major la creșterea gradului de fericire și a stării de bine a copiilor. Stima de sine este acel sentiment pe care îl avem cu privire la noi înșine, iar comportamentul nostru reflectă întocmai aceste sentimente. De exemplu, un copil care are încredere în sine, acționează independent, își asumă responsabilitatea faptelor sale, acceptă complimentele pe care le primește, tolerează sentimentul de frustrare, își asumă sarcini în cadrul grupului și provocări noi, poate gestiona atât emoții negative, cât și pozitive, se oferă să îi ajute pe cei din jur.

Pentru copii, sursa cea mai importantă pentru formarea stimei de sine o constituie evaluările părinților, care pot crește gradul de încredere în sine al copilului lor. Mulți părinți o fac, fără să își dea seama că vorbele și faptele lor au un impact major față de ceea ce simte copilul lor despre sine însuși. E necesar ca atunci când părinții sunt mulțumiți de copiii lor, să le comunice și lor acest lucru. Uneori, adulții exprimă cu multă ușurință sentimentele negative, dar inexplicabil, de cele mai multe ori, nu reușesc să le exprime și pe cele pozitive, mai ales în fața copiilor. Paul Popescu-Neveanu afirma, în cartea sa „Tratat de Psihologie”, publicată de Editura Trei, București, în anul 2013: „*Copiii au nevoie de confirmări și reconfirmări, neavând capabilitatea să evalueze o situație în ansamblul ei. Este foarte important ca persoanele de referință din viața copilului (părinți, bunici, educatoare) să aibă același sistem de referință în judecarea acțiunilor copilului; de aici nu mai este decât un pas până la dezvoltarea conceptului de sine și exprimarea afecțiunii față de membrii familiei. De exemplu, un copil cu stimă de sine scăzută evită să încerce lucruri noi, se simte neîubit și nedorit, îi invinovățește pe cei din jurul lui pentru micile lui neplăceri, este sau pretinde a fi indiferent din punct de vedere emoțional, nu poate tolera un nivel mediu de frustrare, este ușor influențabil, în timp ce un copil care are încredere în forțele proprii este vesel, zămbitor, manifestă empatie, seninătate, implicare, adaptabilitate, toleranță la frustrare etc.*”

Copiii pot învăța de la adulți tipare de reacție și comportament, de aceea trebuie să avem mare grijă cum gestionăm propriile noastre emoții, în diferite contexte sociale.

Competențele emoționale se dezvoltă prin interacțiuni dinamice și reciproce între temperament și comportamente de socializare. Un rol esențial revine practicilor de socializare care întăresc, prin exprimarea emoțională, dezvoltarea competențelor socio-emoționale (cunoștințe, atitudini, abilități) și modelează astfel competențele sociale ale copiilor.

Copilul preșcolar, susținut de educatoare și părinți, ar trebui să dobândească anumite competențe socio-emoționale: să demonstreze cunoașterea însușirilor proprii și să manifeste satisfacție pentru propriile reușite și încredere în sine, să manifeste independență în acțiunile sale, să fie capabil să recunoască și să își exprime corespunzător emoțiile, să fie capabil să stabilească relații pozitive și de respect cu copiii de vârstă apropiată și cu adulții, să poată manifesta empatie față de copiii cu care interacționează, să demonstreze abilități de cooperare în interacțiunile de grup etc.

Evaluarea nivelului de dezvoltare socio-emoțională a copilului, în funcție de vârstă, se face urmărind anumite aspecte: dezvoltarea conceptului de sine, autocontrolului și a expresivității emoționale, interacțiunile cu copiii de vârstă apropiată, cu adulții, în grup.

E necesar să le vorbim copiilor despre sentimente, nevoi, dorințe, alegeri, emoții. Astfel, copiii reușesc să facă față provocărilor emoționale și sociale, pe care le pot experimenta la tot pasul. Vorbind cu copiii despre sentimente și exprimarea liberă a acestora, îi învățăm să devină mai sensibili și mai generosi, înțelegând punctul de vedere al celuilalt. Este foarte important ca, copilul să reflecteze și să învețe din experiențele trăite, chiar dacă acestea sunt uneori negative, iar noi să fim alături de el, ghidându-l din punct de vedere emoțional. La grădiniță, există numeroase oportunități pentru a sesiza care sunt nevoile, dorințele fiecărui copil și pentru a găsi soluții optime, uneori de compromis, care să funcționeze pentru fiecare; datorită acestor soluții, copilul învață să fie mai tolerant, mai înțelegător, păstrându-și totuși personalitatea integră și nevoia de a face un anumit lucru. Este indicat să oferim copiilor exemple multiple de bună practică și modele de comportament, în ceea ce privește exprimarea propriilor emoții și verbalizarea propriilor nevoi.

Dezvoltarea socio-emoțională a preșcolarilor și introducerea în procesul instructiv-educativ din grădiniță a unor activități menite să le dezvolte copiilor competențele socio-emoționale de la o vârstă fragedă, constituie premisa dezvoltării armonioase și echilibrate a personalității copiilor.

Blocaje emoționale

De **Daniela-Eugenia Vodită**

Cuvântul blocaj este familiar, auzit destul de des în comunicarea orală de către cei mici care au disponibilitatea de a-și exprima gândurile, mai ales în copilăria mică și mai rar în lumea adulților care doresc să mascheze nereușitele, lăsând impresia de supereroi.

Articolul de față își propune identificarea obstacolelor în viața copiilor și în viața adulților.

În dicționarul limbii române, acest termen are mai multe sensuri, însă, pentru relevanța articolului de față, am ales următoarea semnificație: Procedeu tactic de apărare sau de oprire a unei acțiuni a adversarului (dexonline.ro/definitie/blocaj). Întrebarea *Au*

elevii (copiii) blocaje? ajută în construirea și înțelegerea mesajului transmis. De la interogația principală se nasc altele, dintre care: *Ce fel de blocaje au? Care sunt cauzele? Cât de des apar? Cum pot fi depășite?*

Vă propun să urmăriți scenariul: Ești părintele a doi copii (unul are 11 ani – clasa a V-a și al doilea, 13 ani – clasa a VII-a), ai 35 de ani, ești de profesie judecător și este o zi de luni când ai multe procese programate. Te grăbești să ajungi la serviciu la ora 9:00, moment când știi că va trebui să fii în sala de judecată. În weekend, nu ai reușit să te relaxezi, ai avut musafiri și la final de zi, duminică, te-ai simțit obosit, mai mult, ai avut o ceartă aprinsă cu soțul/ soția ta la care au participat și copiii. Te-ai trezit la ora 8:30 și fără a mânca, a te pregăti în liniște și a-ți saluta membrii familiei, fugi la serviciu. Sosești la ora 8:55 la locul de muncă, iar în cinci minute, ești obligat să începi. Ce stare de spirit vei avea? Dosarele multe te așteaptă să le deschizi și să le analizezi cu luciditate, cu obiectivitate și bineînțeles să iei decizii. Oamenii din sală (procuror, grefier, avocați, martori și spectatori) stau și te privesc, te studiază în detaliu să afle ce fel de persoană ești. Nu ai un confort interior, pentru că, în trecutul apropiat, ai avut probleme pe care nu le-ai rezolvat, acestea declanșând neliniște, nemulțumire și iritare. Imediat, pe chipul tău se vor observa microexpresii care vor trăda atitudinea și comportamentul și vor transmite că nu ai o dispoziție pozitivă. Lăsați filmul să se deruleze mental și pentru a pricepe contextul, permite-ți libertatea de a te pune în locul protagonistului. Până acum, am creionat un scenariu al unui adult în viața căruia apar blocaje de natură emoțională cu impact negativ în activitatea profesională.

În spațiul școlar sau acasă, lucrurile sunt identice.

John vine la școală luni, este băiatul de 11 ani, în clasa a V-a. Este în anul de acomodare în care observă schimbări majori și nu știe exact cum să se comporte pentru a fi plăcut colegilor (nevoia de validare), dar și în fața profesorilor (autoritatea în procesul instructiv-educativ). Se presupune că este în luna octombrie și pentru această zi, este anunțat un test predictiv la matematică și poate evaluări la alte discipline. Nu a reușit să se pregătească. Ajunge la școală chiar în clipa când se sună de intrare. Prima oră are istorie și profesorul îl invită să se ridice pentru a-i spune lecția. John abia s-a așezat în bancă, dar nu și-a scos din ghiozdan caietul, penarul și manualul. Când se aude strigat, îi tremură picioarele, nu se ridică și privește în jos. Profesorul insistă și, până la urmă sub vocea gravă și imperativă, se ridică. Toți colegii îl privesc ca-ntr-un spectacol și savurează momentul. John are un disconfort și nu este capabil să se centreze pe întrebările profesorului, să spună ceva, să facă vreo conexiune logică. Primește nota trei. A doua oră, după un eșec, are test de la matematică. Când atinge foaia cu subiecte, ochii sunt în ceață și nu înțelege nicio cerință. Stă și se uită în gol în timp ce profesoara îi atrage atenția de nenumărate ori să scrie. John rezolvă un singur exercițiu. Are agitație interioară, durere de cap, mâna dreaptă îi tremură și simte nevoia să mănânce. Ia o banană pe furis, este văzut și repede muștrat. Nu poate continua, predă lucrarea. În pauză, iese în curte și unii dintre colegi îl jignesc, el se înfurie, țipă și lovește cu pumnul un coleg. Cazul este anunțat la direcțiune, părinții lui John sunt apelați și invitați la școală. John intră în clasă pentru altă oră, limba engleză. Este rugat să citească, dar pronunță greșit câteva cuvinte. Colegii râd. La finalul zilei pline de experiențe negative, John este așteptat de părinți în fața școlii.

Atât John, cât și părinții lui au avut o zi cu experiențe negative. Ce

se va întâmpla mai departe? Cum intră în mașină, părinții îl ceartă, îi amenință cu sancțiuni. Băiatul simte din nou nevoia de apărare sau de oprire a restricțiilor parentale, dar ultimul cuvânt îl au părinții pentru care normele sunt importante în viață. Nu discută cu John, nu descoperă care sunt cauzele reale ale acțiunilor, nu știe ce simte copilul. După ce mănâncă puțin, John se așază pe scaun pentru rezolvarea exercițiilor-temă la matematică. Nu înțelege sarcinile de lucru și tipă. Intră mama plină de furie și îl lovește. Pe traseul prezentat mai sus, John a întâmpinat multe blocaje emoționale și sociale: lipsa concentrării, a înțelegerii, a relaționării și a comunicării. În fond, John are un nivel mare de inteligență, are voință, amabilitate, bunătate, dar cearta dintre părinți de duminică l-a afectat și a doua zi, s-a interiorizat. Ceea ce s-a văzut în comportamentele lui John, au fost efectele unor cauze, dispozițiile emoțiilor negative, derivate din tristețe. Lipsa protecției și a satisfacerii nevoii de afecțiune a dus la un eșec școlar înlăntuit. În acest sens, de reținut următoarele aspecte:

- Când un copil plânge, simte nevoia să fie luat în brațe
- Când un elev nu înțelege o cerință, are nevoie de explicații
- Când un elev nu vrea să rezolve o temă, are nevoie de pauză
- Când un copil nu comunică, vrea să fie înțeles
- Când vezi un copil urlând, stai lângă el fără a spune ceva
- Când copilul tău se contrazice, își formează raționamentul
- Când copilul trănțește ușa, se eliberează
- Când copilul tău te sună, dorește să îți vorbească
- Când copilul tău ascunde ceva de tine sau te minte, are teamă
- Când copilul nu este sincer cu privire la note, știe că va fi sancționat
- Când copilul stă de vorbă mai mult cu prietenii, crede că îl judeci etc.

Printre blocajele elevilor din ziua de azi, se numără: lipsa concentrării, a atenției, a receptivității corecte a unui mesaj oral sau scris, lipsa relaționării cu adulții și cu persoanele de aceeași vârstă, imposibilitatea de exprimare a opiniei și de a gândi liber. Propun ca modalități de soluționare: ascultarea activă a copiilor de către adulți, petrecerea timpului liber alături de copii pentru joacă, discuții aprinse fără intervenții verbale sau nonverbale în cazul dezacordului parental pentru a insista asupra respectului și a toleranței în actul comunicării, empatizarea cu proprii copii, deschiderea cuferului cu povești din perioada copilăriei părinților, recunoașterea greșelilor de către părinți în fața copiilor, analizarea fiecărei situații cu maturitate și stăpânire de sine, oferirea încrederii și responsabilizarea copiilor, acceptarea unor limite identificate și susținerea necondiționată a copiilor.

Prof. dr. coach, Daniela Vodiță

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: Institutul pentru Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice